

**Genetableringen af dansk sociologisk forskning
en skitse af struktur og genese af dansk sociologisk forskning efter 1990**

Kropp, Kristoffer

Published in:
Dansk Sociologi

Publication date:
2013

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Kropp, K. (2013). Genetableringen af dansk sociologisk forskning: en skitse af struktur og genese af dansk sociologisk forskning efter 1990. *Dansk Sociologi*, 24(4), 85-118.
<http://ej.lib.cbs.dk/index.php/dansksociologi/article/view/4722>

Kristoffer Kropp

Genetableringen af dansk sociologisk forskning

– en skitse af strukturer og genese af dansk sociologisk forskning efter 1990

Dansk sociologisk forskning har en bemærkelsesværdig historie. I denne artikel undersøger jeg i et feltanalytisk perspektiv sammenhængen mellem feltet for dansk sociologisk forsknings nuværende struktur og dets historie. Artiklen har to empiriske dele. I første del viser jeg via multipel korrespondanceanalyse tre væsentlige differentieringsprincipper i nutidig dansk sociologisk forskning. For det første mængden af akademisk kapital, for det andet orienteringen af forskning henholdsvis orienteret mod et akademisk publikum over for en orientering mod et ikke-akademisk publikum. Endelig differentieres feltet i en forskel mellem sociologiske insidere over for sociologiske nytilkomne. Endvidere viser jeg, hvordan denne tredelte struktur er homologt struktureret i forhold til stillingtagen angående mål og formål med sociologien, brugen af empiriske materialer og valg af studieobjekt. I artiklens anden del forbinder jeg feltets nuværende strukturering med dansk sociologisk forsknings nyere historie. Igennem en strukturel historie af fire væsentlige danske sociologiske institutioner, viser jeg, hvordan sociologiske forskere overordnet set har fulgt to strategier for etableringen af sociologisk forskning i løbet af 1990'erne og 2000'erne. De to strategier har bestået i en orientering af sociologisk forskning mod ikke-akademiske interesser og institutioner og forsøg på reetableringen af sociologiens position i det akademiske felt.

Søgeord: Dansk sociologi, multipel korrespondanceanalyse, Bourdieu, feltanalyse, sociologiens historie.

Dansk sociologi har haft en omtumlet tilværelse – selv i lyset af disciplinens generelt fragmenterede eller diverse karakter. Der findes således ikke andre vestlige demokratier, hvor samtlige sociologiske institutter og uddannelser er blevet lukket. I et kort rids af dansk sociologis historie konkluderede Peter Gundelach således om dansk sociologis tilstand i midt 1990erne:

This very bleak picture of Danish sociology means that the challenges for Danish sociology are greater than in most other countries. In Denmark there is a need to tackle the institutional crises of sociology as well as to tackle the challenges of sociology which exist in many other countries (Gundelach 1997:54-55).

Da Gundelach skrev disse ord var dansk sociologi kraftigt mærket af den tyveårige krise, som havde resulteret i lukningen af de to sociologiske institutter på Københavns Universitetet og fragmenteringen af det sociologiske miljø i Danmark, både hvad angik institutioner, videnskabelige stile og personlige relationer.

Siden da er dansk sociologi blevet genetableret, både institutionelt og som videnskabelig disciplin. Ifølge de officielle statistikker er antallet af sociologiske årsværk således steget fra 167 i 1997 til 529 i 2011 (Danmarks Statistik 2013; Dansk Center for Forskningsanalyse & Danmarks Statistik 1997). Også i institutionel sammenhæng er sociologien vokset, så der i dag er to uddannelser i sociologi på henholdsvis KU og AAU, samt en lang række sociologisk orienterede uddannelser på andre universiteter. På RUC finder vi overbygningsfag som socialvidenskab og pædagogik, på SDU en bachelor- og kandidatuddannelse i sociologi og kulturanalyse, på CBS uddannelser som kombinerer erhvervsøkonomiske områder og sociologi og på AU (DPU) kandidatuddannelsen i pædagogisk sociologi og forskningscentret CESAU. Men også på et intellektuelt plan har sociologien haft gennemslagskraft, og der findes i dag ikke mange professionsuddannelser, hvor der ikke undervises i sociologi. Inden for forskning finder vi sociologiske teorier og tilgange benyttet i studier af så forskellige empiriske områder som medier, kultur, religion, uddannelse og erhvervsøkonomi (Det Frie Forskningsråd, Samfund og Erhverv (FSE) 2006).

Umiddelbart ser det altså ud som om danske sociologer på succesfuld vis har håndteret de udfordringer, disciplinen stod overfor i midten af 1990erne og nu er etableret som autonom samfundsvidenskabelig disciplin på linje med andre discipliner. Spørgsmålet er, på hvilken måde og med hvilke konsekvenser for sociologisk forskning, at dansk sociologi blev etableret. I denne artikel vil jeg vise den struktur, som i dag karakteriserer dansk sociologi og efterfølgende søge at skitsere dennes genese.

Artiklen falder i to dele. Først undersøger jeg igennem en specifik multipel korrespondanceanalyse (MCA) dansk sociologis nuværende struktur og relationerne mellem forskellige institutionelle egenskaber og sociologiske praksisformer. I artiklens anden del skitserer jeg den historiske proces, som producerede den fremanalyserede struktur. Her viser jeg de forskellige institutionelle strategier, som danske sociologer bragte i anvendelse i forsøgene på at etablere dem selv og sociologisk forskning som legitime agenter inden for dansk samfundsvidenskab. Jeg fremanalyserer således de former for sociologi, der blev etableret som dominerende og legitime.

Dansk sociologi som et socialt rum

Som allerede antydnet, udgør sociologisk forskning en meget løs intellektuel struktur og spørgsmålet er, hvordan man analytisk begriber relationerne mellem forskellige praksisformer og institutioner. I artiklen trækker jeg på Bourdieus videnskabssociologi og konstruerer dansk sociologisk forskning ud fra feltanalytiske principper (Bourdieu 1975, 1998). Jeg analyserer med andre ord dansk sociologisk forskning som et socialt rum struktureret af mentale og institutionelle forskelle. Med den amerikanske videnskabshistoriker Timothy Lenoirs Bourdieu-inspirerede tilgang, kan vi forstå videnskabelige discipliner som:

... institutionalized formations for organizing schemes of perception, appreciation, and action, and for inculcating them as tools of cognition and communication. At the same time, as embodied practical operators, disciplines are political structures that mediate crucially between the political economy and production of knowledge (Lenoir 1997:47).

Følger vi Lenoirs arbejdsdefinition, må man fokusere på tre momenter i en analyse af videnskabelige discipliner. For det første de mentale og symbolske strukturer indenfor disciplinen eller med Bourdieu-begreber, de habituelle dispositioner og forskellen mellem habituelle dispositioner blandt agenterne i feltet. I et studie af en videnskabelig disciplin, drejer det sig om forskel i synet på og overbevisninger om videnskaben, forskelle i valg af metoder og

teknikker, forskningsområder og synet på relationer til ikke-akademiske interesser og institutioner. Alt sammen forhold, som i vid udstrækning findes som prærefleksive kropslige dispositioner i agenter i feltet, der fungerer som strukturerende principper for deres vurdering af egne og andres sociologiske forskning og for egne strategier.

For det andet anskues videnskabelige discipliner som sæt af objektive institutionelle strukturer så som uddannelser, institutter og forskningscentre. I en feltanalytisk tilgang søger man at analysere de relativt stabile magtstrukturer, som agenterne benytter og producerer igennem deres praktiske handling. Det betyder, at analysen fokuserer på, hvordan felter er hierarkiseret, og hvordan agenternes specifikke position i disse felter relaterer sig til deres strategier og synspunkter.

For det tredje peger Lenoir på, at discipliner som felter også står i relation til andre felter og til magtfeltet (Lenoir 1997 & Bourdieu 1996b). Således må man analysere, hvordan sociologer mobiliserer ressourcer og relationer i kampene i feltet, som er produceret i andre sociale sammenhænge, og hvordan forandringer i andre sociale felter relaterer sig til organiseringen af sociologisk forskning. I artiklen søger jeg at analysere, hvordan disse tre momenter relaterer sig til hinanden. Det vil sige, at jeg i begge empiriske dele af artiklen analyserer, hvordan personlige og institutionelle valg og strategier relaterer sig til bredere ændringer i forsknings- og uddannelsespolitikken og til kampe mellem og inden for andre samfundsvidenskabelige discipliner og institutioner.

Som nævnt har artiklen to empiriske dele. Først en specifik multipel korrespondanceanalyse (sMCA) af sociologisk forskning og derefter en historiserende skitse af denne struktur. Denne disposition hænger tæt sammen med to forskellige måder at forstå og analysere felter på, nemlig på den ene side som et kraftfelt og på den anden som et kampfelt. I artiklens første del analyseres dansk sociologi som et kraftfelt struktureret af fordelingen og sammensætningen af sociale magtformer, eller det som man kan betegne som kapital. Denne del analyserer for det første fordelingen og relationerne mellem relevante former for akademisk kapital og for det andet Bourdieus hypotese om homologe strukturer mellem position og stillingtagen (Bourdieu 1996a). I artiklens anden del konstrueres feltet som et kampfelt for at få blik for, hvordan feltets struktur produceres i agenternes praktiske aktiviteter. Det analyseres, hvordan sociologiske agenter og institutioner har benyttet skiftende institutionelle forhold.

Data og metoder¹

Analyserne trækker på spørgeskemadata, skriftlige kilder og kvalitative interviews. Spørgeskemadataene stammer fra en webbaseret spørgeskemaundersøgelse, der blev gennemført i efteråret 2009 blandt samtlige danske samfundsvidenskabelige forskere. På baggrund af institutionelle og mentale kate-

gorier har jeg defineret en population af sociologiske forskere (n= 152).² Data er analyseret med specifik multipel korrespondanceanalyse (sMCA) (Le Roux & Rouanet 2004, 2010). Metoden giver mulighed for dels at vise komplekse strukturer i data og, ved hjælp af supplementære variable, dels at undersøge relationer mellem forskellige former for variable.

I den historiserende del af artiklen trækker jeg på skriftlige kilder og kvalitative interviews (n=23) (Kropp 2009, 2011). Disse bidrager til at rekonstruere de forskellige strategier, som blev forfulgt af forskellige sociologiske institutioner i perioden.

Konstruktionen af rummet af sociologisk forskning

Konstruktionen af et rum af sociologisk forskning tager sit udgangspunkt i positionens variable. I Bourdieus analyser og generelle model for kulturelle produktionsfelter, finder man en forskel mellem feltspecifik symbolsk kapital og økonomisk eller institutionel kapital (Bourdieu 1996a). Denne mere generelle model må dog altid anvendes i forhold til den specifikke empiriske genstand (Wacquant 1996). Jeg har derfor operationaliseret fem former for akademisk kapital, der er specifikke for feltet for sociologisk forskning i Danmark.

Den første kapitalform betegner jeg *tilegnet kapital*. Det drejer sig altså om forskerens legitime adgang til det akademiske felt og ikke mindst sociologisk forskning og om, hvordan forskere med forskellig baggrund er placeret i rummet. Den anden form for kapital betegner jeg *institutionel kapital*. Variablene her er alle knyttet til forskellige former for institutionelle forhold og forskernes specifikke placering inden for disse. De relaterer sig i vid udstrækning til, hvorvidt forskerne deltager i forvaltningen af akademiske institutioner. Den tredje kapitalform betegner jeg *symbolsk kapital*. Disse ressourcer har alle at gøre med den specifikke anerkendelse af akademiske aktiviteter og omfatter både forskernes egen produktion og anerkendelse i form af midler fra bestemte kilder eller anden akademisk hæder. Den fjerde form for kapital betegner jeg *social kapital*. Den indikerer, hvilke ressourcer og relationer forskerne har og benytter i arbejdet med at mobilisere ressourcer til og legitimere deres forskning. Den sociale kapital repræsenterer endvidere forskellige former for orientering af forskning. Endelige har jeg to variable til at repræsentere *nedarvet kapital*. I den samlede model er kapitalformerne balanceret således, at ingen af dem dominerer modellen.

I analysen har jeg valgt at bibeholde de tre første akser. De bidrager i alt til 65 % af den samlede variation og er samtidig sociologisk meningsfulde.

Første akse: Mængden af akademisk kapital

Den første akse beskriver forskelle i samlet mængde af akademisk kapital. Dog primært institutionel og symbolsk kapital, som bidrager til over 70 % af aksens varians. Venstre side af origo er kendetegnet ved fraværet af akademiske ressourcer. Ingen publikationer, ingen forskningsbevillinger og ingen

Tabel 1: Aktive spørgsmål med samlet antal af modaliteter og antallet af passive modaliteter

Kapitalformer og variable	Antal modaliteter (passive modaliteter)
Tilegnet kapital	15 (1)
Grunduddannelse	7
Grunduddannelsesinstitution	6 (1)
Doktorgrad	2
Institutionel kapital	23 (5)
Ledelsesniveau	4 (1)
Medlem af redaktion	4 (1)
Medlem af forskningsråd	3 (1)
Stilling	5 (1)
Antal bevillinger	4 (1)
Institutionstype	3
Symbolsk kapital	21 (2)
Bevillingsgiver	6 (1)
Akademiske æresbevisninger	2
Antal bøger	3
Antal artikler	3
Antal kronikker og andre offentlige indlæg	3
Alder ved kandidatgrad	4(1)
Social kapital	10
Samarbejder udelukkende med forskere	2
Samarbejder med statslige institutioner	2
Samarbejder med kommuner eller regioner	2
Samarbejder med private virksomheder	2
Samarbejder med private organisationer	2
Nedarvet kapital	10 (2)
Faders højeste uddannelsesniveau	5 (1)
Moders højeste uddannelsesniveau	5 (1)

Tabel 2: Eigenvalue, procent og modificeret rate

Akses	Eigenvalue	Procent	Modificeret rate
1	0,184	8,6 %	40 %
2	0,128	6,0 %	15 %
3	0,111	5,3 %	10 %

Tabel 3: Kapitalformenenes samlede bidrag til rummet

Kapitalformer	Relative bidrag
Tilegnet kapital	23,7
Institutionel kapital	25,9
Symbolsk kapital	26,8
Social kapital	10,7
Nedarvet kapital	12,9
Total	100,0

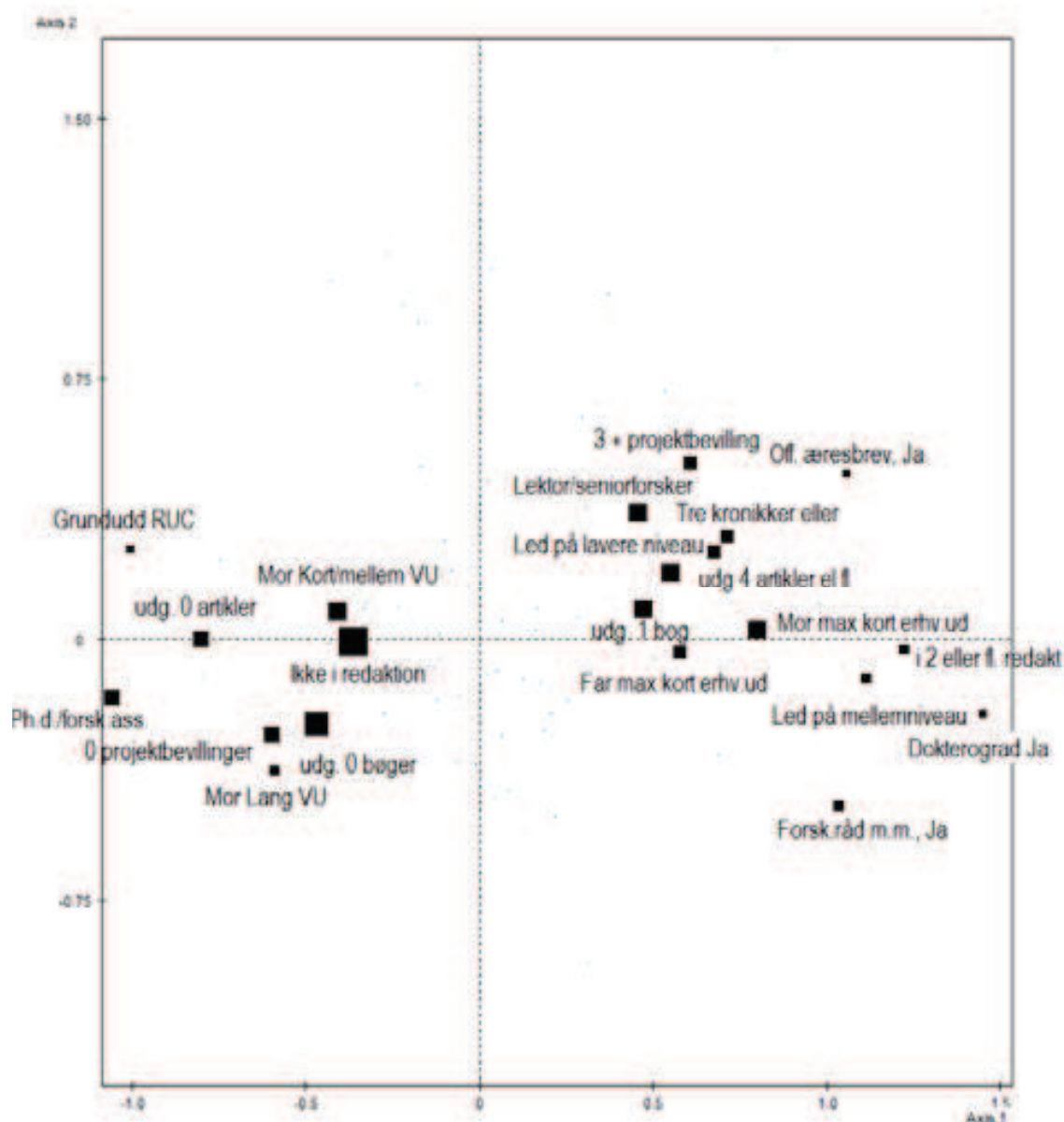
ledelsespositioner. Kaster man et blik på en række andre modaliteter allokeret her, er det forståeligt. Her finder vi også ph.d.-studerende og forskningsassistenter. Eller med andre ord agenter, som fornyligt har engageret sig i det akademiske spil, og som endnu ikke har tilbragt tilstrækkelig tid til at akkumulere forskellige former for akademiske ressourcer – hverken institutionelle eller symbolske.³

Aksen repræsenterer også akademisk alder, men ikke kun for de enkelte agenter. På venstre side af aksen finder vi således også en modalitet, som repræsenterer en yngre institution – uddannelse på RUC. På den højre side af origo finder vi de modsatte modaliteter. Her findes modaliteterne, der repræsenterer institutionelle kapitalformer som ledelsesposter og medlem af redaktioner. Samtidig finder vi modaliteter, som repræsenterer former for symbolsk kapital så som forskere med akademiske æresbevisninger og mange publikationer.

Anden akse: Orienteringen af forskning

Den anden akse repræsenterer orienteringen af den sociologiske forskning, eller med en anden betegnelse den sociologiske forsknings publikumsstrukturer. Variable fra overskriften social kapital bidrager således til næsten 60 % af aksens varians. I en artikel af den canadiske sociolog Mathieu Albert, undersøger han skift i publikumsstrukturer i både økonomisk og sociologisk forskning i Canada (Albert 2003). Her udvikler Albert to analytiske kategorier til at beskrive forskellige orienteringer af forskningen. På den ene side produktion for producenter og på den anden produktion for ikke-producenter, hvilket er en analytisk skelnen, som følger Bourdieus skelnen mellem begrænset og udvidet kulturel produktion (Bourdieu 1996a).

Figur 1: Modaliteter, som bidrager over gennemsnittet på første akse

Benytter vi disse analytiske distinktioner, finder vi på den nederste (venstre) del af akse sociologisk produktion for producenter eller en begrænset produktionsmodus. Vi finder således modaliteter, som indikerer samarbejde udelukkende med andre forskere og forskere, som i højere grad får deres forskningsbevillinger primært fra danske forskningsråd. På den øverste del af akse finder vi en sociologisk vidensproduktion, der er orienteret mod ikke-producenter – en udvidet produktionsmodus. Her finder vi samarbejde med forskellige ikke-akademiske organisationer og institutioner og en høj koncentration af institutionel kapital i form af mange forskningsbevillinger.

På den nedre del af akse finder vi derimod ingen modaliteter, som repræsenterer koncentrationen af institutionel kapital. Dette skyldes ikke kun en forskel i allokering af ressourcer, men også to væsensforskellige strategier

Tabel 4: Modaliteter som bidrager over gennemsnittet på første akse

1. akse	Bidrag kapital	Modalitet		Bidrag modalitet	
		Venstre	Højre	Venstre	Højre
Tilegnet kapital	11,2				
		RUC		2,99	
			Doktorgrad Ja		3,75
Institutionel kapital	52,3	Ingen ledelse	Ledelse på lavere niveau	7,53	2,61
			Ledelse på mellemniveau		4,71
		Ikke i redaktion	I 2 eller flere redaktioner	2,07	5,53
			Medlem af forskningsråd eller lignende		4,64
		Ph.d.stipendiat	Lektor	8,93	1,72
			Professor		7,42
		Ingen bevillinger	Mere end 3 bevillinger	2,35	2,11
Symbolsk kapital	21,43		Akademiske æresbevisninger JA		2,81
		Ingen bøger	1 bog	2,73	1,95
		Ingen artikler	4 eller flere artikler	4,14	2,45
			3 eller flere kronikker eller lignende		2,98
Social kapital	2,89				
Nedarvet kapital	11,95		Far max kort erhvervsuddannelse		2,10
		Mor kort eller mellem videregående uddannelse	Mor max kort erhvervsuddannelse	1,50	5,33
		Mor lang videregående uddannelse		1,66	

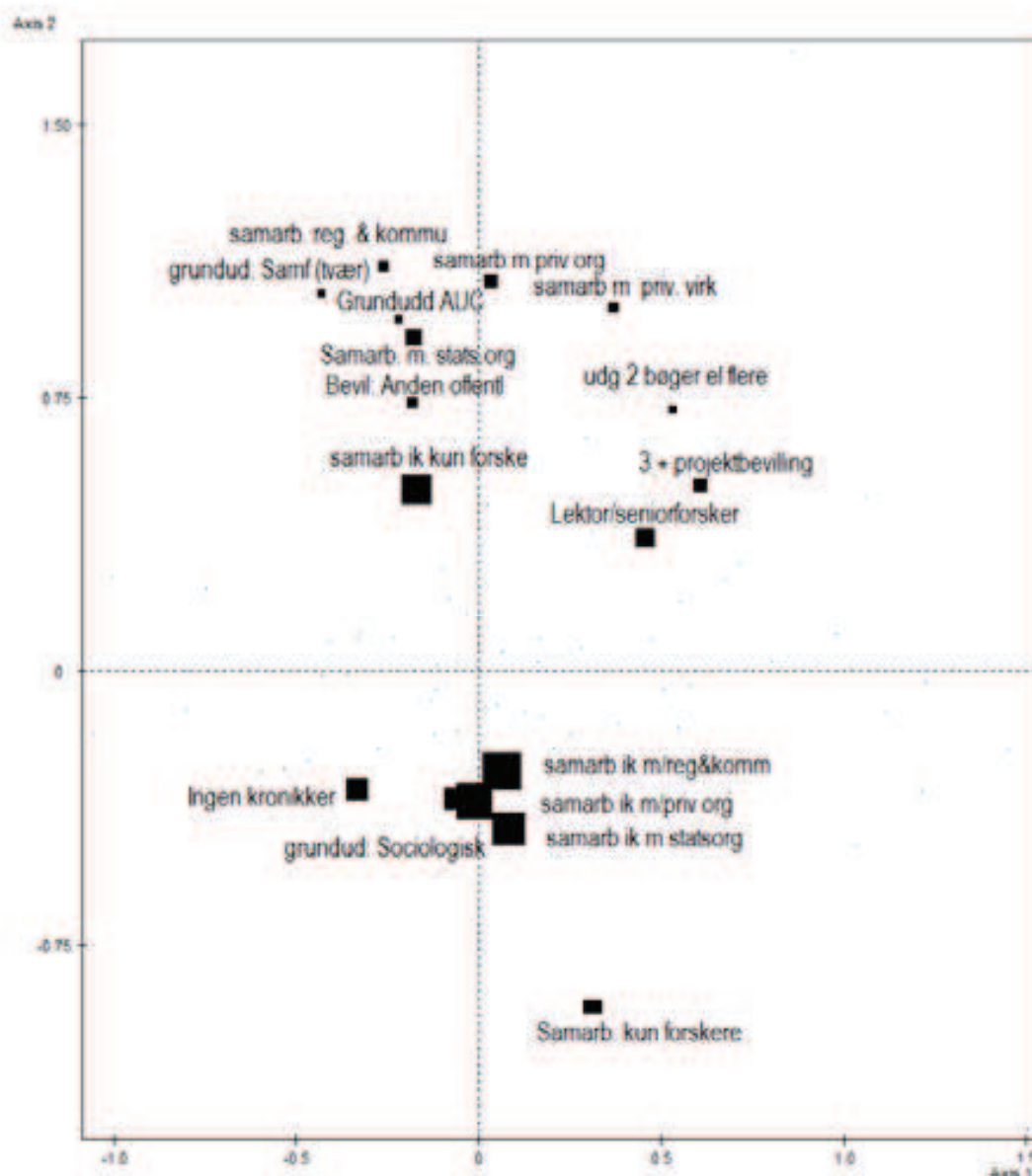
og modi for sociologisk vidensproduktion. Den nederste (venstre) del af akse repræsenterer således en langsigtet investeringsstrategi, hvor sociologiske forskere er involveret i få forskningsprojekter over en lang tidsperiode – den typiske produktionsmåde blandt universitetets sociologer. Mens vi på den øverste del af akse finder en kort produktionscyklus. Her er forskerne involveret i en lang række sideløbende projekter, som hver især løber over kortere tid, en produktionsmodus for forskere på sektorforskningsinstitutter.

Tredje akse: En symbolsk struktur i dansk sociologi – insidere og outsiders

Den tredje akse repræsenterer forskellen mellem insiders og outsiders i dansk sociologi eller mellem etablerede forskere og institutioner over for nytilkomne i feltet af sociologisk forskning. Aksen er sammensat af forskellige former for kapital. Samlet set repræsenterer aksen forskellen mellem den anerkendte position i feltet for sociologisk forskning over for en mere marginal position, der samtidig må kæmpe for feltspecifik anerkendelse.

På den nederste del af aksen findes modaliteter, som repræsenterer en høj koncentration af akademisk kapital. Ser vi nærmere på kortet, finder vi, at aksen ikke kun repræsenterer forskellen i distributionen af institutionel kapital, men også forskellen på forskere med forskellige former for tilknytning til sociologien og Københavns Universitet, især gennem uddannelse. Samtidig finder vi på den nederste del af aksen modaliteter, som man ville forvente var

Figur 2: Modaliteter som bidrager over gennemsnittet på anden akse

allokeret modsat hinanden, forskellene på anden akse in mente. Således finder vi her både modaliteter, som repræsenterer produktionen til ikke-producenter i samarbejdet med både private firmaer og organisationer, og modaliteten doktorgrad, der typisk er associeret med produktionen for producenter. Vi finder altså her en række modaliteter, der repræsenterer en form for koalition mellem en professionel akademisk og en anvendelsesorienteret form for sociologisk vidensproduktion. På den ene side en professionel sociologisk produktionsmodus og på den anden en policy-orienteret produktionsmodus, der hver især repræsenterer to forskellige måder for legitimering af sociologisk forskning: En produktionsmodus, som trækker på forskellige former for akademisk legitimitet, og en som mere legitimeres via forskellige former for relationer til magtfulde sociale institutioner.

Tabel 5: Modaliteter som bidrager over gennemsnittet på anden akse

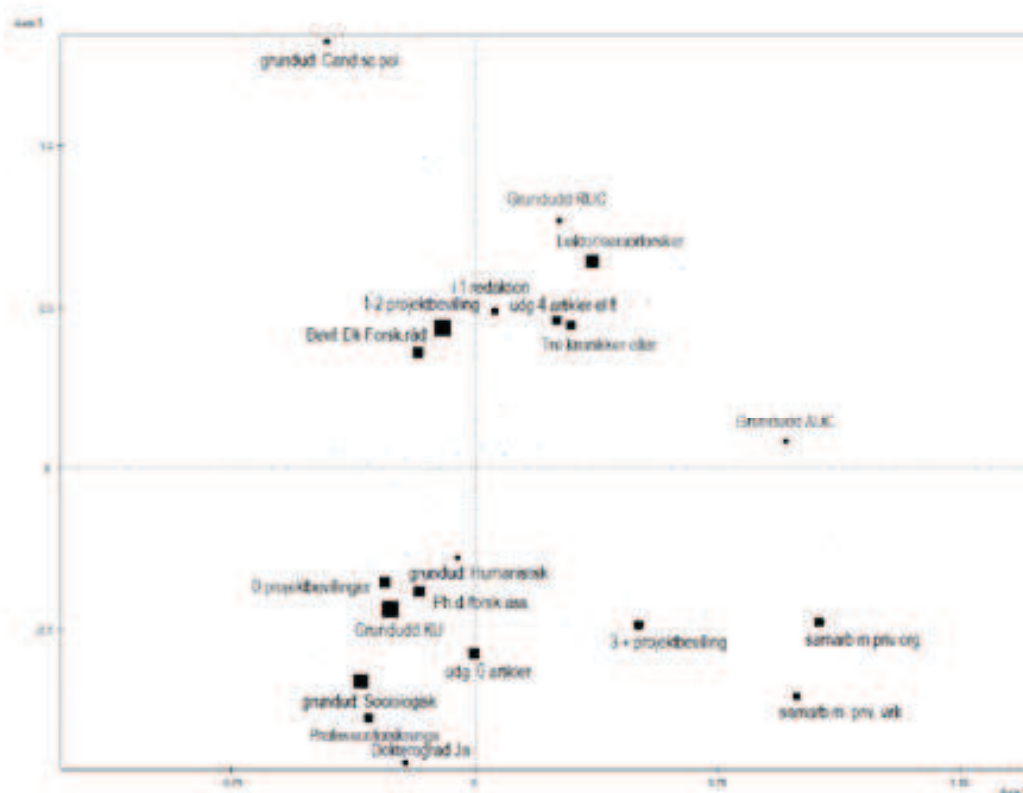
2. akse	Bidrag Kapital	Modalitet		Bidrag modalitet	
		Venstre	Højre	Venstre	Højre
Tilegnet kapital	15,79	Grunduddannelse: Sociologi	Grunduddannelser: tværvideenskabelig	1,70	4,76
			Aalborg Universitet		4,30
Institutionel kapital	9,11		Lektor		1,62
			3 eller flere bevillinger		2,37
Symbolsk kapital	13,04		Bevillingsgiver anden offentlig		3,3
			2 eller flere bøger		2,40
			Ingen kronikker eller lignende	1,67	
Social kapital	59,33	Samarbejder kun med forskere	Samarbejder ikke kun med forskere	10,63	5,69
		Samarbejder ikke med statslige institutioner	Samarbejder med statslige institutioner	4,62	9,72
		Samarbejder ikke med regioner eller kommuner	Samarbejder med regioner eller kommuner	2,14	8,71
			Samarbejder med private virksomheder		4,68
		Samarbejder ikke med private organisationer	Samarbejder med private organisationer	3,35	10,05

Relateret til den modsatte pol finder vi modaliteter, som samlet set repræsenterer de nytilkomne, og det som også kan forstås som den heterodoxe, dominerede del af feltet. Vi finder her forskere med andre uddannelser end sociologi og fra andre universiteter end Københavns Universitet. Samtidig finder vi modaliteter, som repræsenterer mindre institutionel kapital og lavere position i det akademiske hierarki og højere alder ved kandidatgrad. Men samtidig finder vi modaliteter, som repræsenterer former for intern akademisk anerkendelse – som vi kan betegne som feltspecifik symbolsk kapital, så som en høj akademisk produktion og anerkendelse i form af publikationer, men også som en form for institutionel anerkendelse i form af bevillinger fra forskningsrådet. Samtidig hermed finder vi her et engagement i ikke-akademiske forhold, repræsenteret ved mange kronikker eller andre offentlige interventioner.

Rum af sociologiske dispositioner og praksisformer

Vi har nu set, hvordan rummet af sociologiske positioner er struktureret i tre dimensioner, der hver især repræsenterer et væsentligt differentieringsprincip i rummet. Spørgsmålet er i det følgende, hvordan (og om) forskellige måder at tage stilling på og forskellige praksisformer er struktureret i relation til de tre dimensioner. I den følgende del vil jeg vise, hvordan forskellige variable fordeles i rummet.⁴ De differentieringsprincipper, jeg undersøger her,

Figur 3: Modaliteter, som bidrager over gennemsnittet på tredje akse

er mål og formål for sociologien, brugen af metoder og endelig valg af forskningsområde (Guetzkow, Lamont, & Mallard 2004; Lamont 2009).

Mål og formål i sociologisk forskning

Den første problematik, jeg ser nærmere på, handler om både mål og formål med sociologien. Det drejer sig således om de konflikter og uenigheder, som findes inden for sociologien i forhold til både den rolle, sociologisk forskning bør have i samfundet, men også disciplinens erkendelsesmål. Af de mere klas-

Tabel 6: Modaliteter som bidrager over gennemsnittet på tredje akse

3. akse	Bidrag kapital	Modalitet		Bidrag modalitet	
		Venstre	Højre	Venstre	Højre
Tilegnet kapital	38,28	Grunduddannelse sociologi	Grunduddannelse humanistisk	6,73	8,47
			Grunduddannelse cand.scient.pol.		5,64
		Københavns Universitet	RUC	3,78	2,89
			AAU		7,90
		Doktorgrad JA		2,40	
Institutionel kapital	25,6		I en redaktion		1,71
		Ph.d. stipendiat	Lektor	1,95	5,46
		Professor		4,74	
		Ingen bevillinger	1-2 bevillinger	1,59	3,60
		3 eller flere bevillinger		2,11	
Symbolsk kapital	22,59		Bevillingsgiver dansk forskningsråd		1,64
		Ingen artikler	4 eller flere artikler	3,89	1,93
		0 kronikker eller lignende	3 eller flere kronikker eller lignende	1,64	1,87
		Kandidatgrad 27 eller yngre	Kandidatgrad 28-29 år	3,23	3,69
				3,11	
Social kapital	8,43	Samarbejder med private virksomheder		3,11	
		Samarbejde med private organisationer		2,41	
Nedarvet kapital	5,1	Far mellemlang uddannelse			1,53

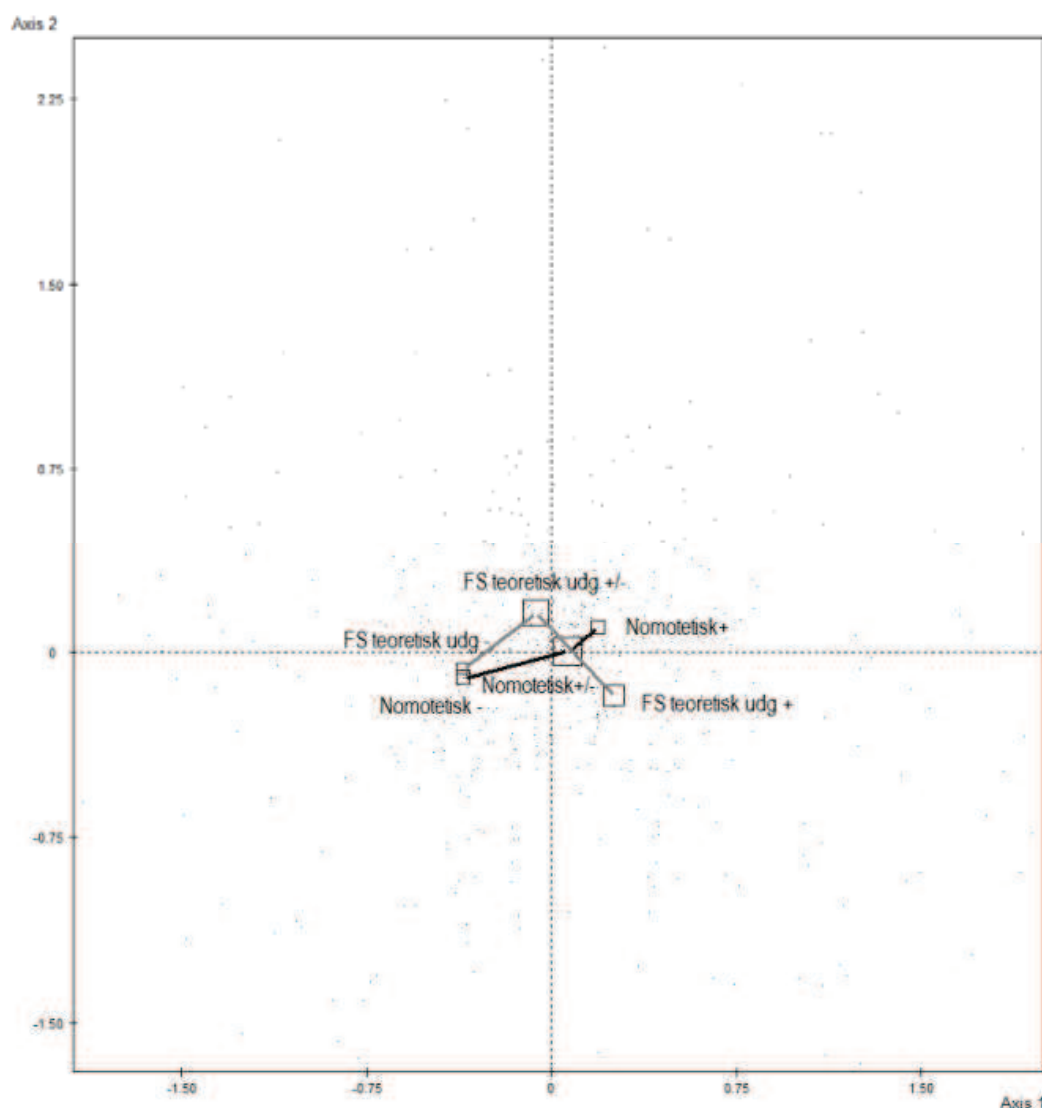
siske konfliktlinjer finder vi forskellen mellem en idiografisk og nomotetisk tilgang, mellem den rolle, teori og empiri gives og endelig sociologiens rolle i samfundet, som kritisk stemme, bidragsyder med praktisk viden og løsninger eller tilbagetrukket akademisk tilskuer. De følgende syv variable anvendes her som supplementære:

1. Mine forskningsspørgsmål har primært et teoretisk udgangspunkt.
2. Mine forskningsspørgsmål udspringer af arbejde med empirisk materiale.
3. Mine forskningsspørgsmål formuleres i samarbejde med forskellige interessenter fra det praktiske liv.

Hvor vigtige anser du følgende formål at være for din forskning?:

4. At afdække lovmæssigheder eller årsagssammenhænge.
5. At forbedre grundlaget for praktisk handlen.
6. At foretage vurderinger i forholdet til givne mål.
7. At foretage samfundskritiske analyser.

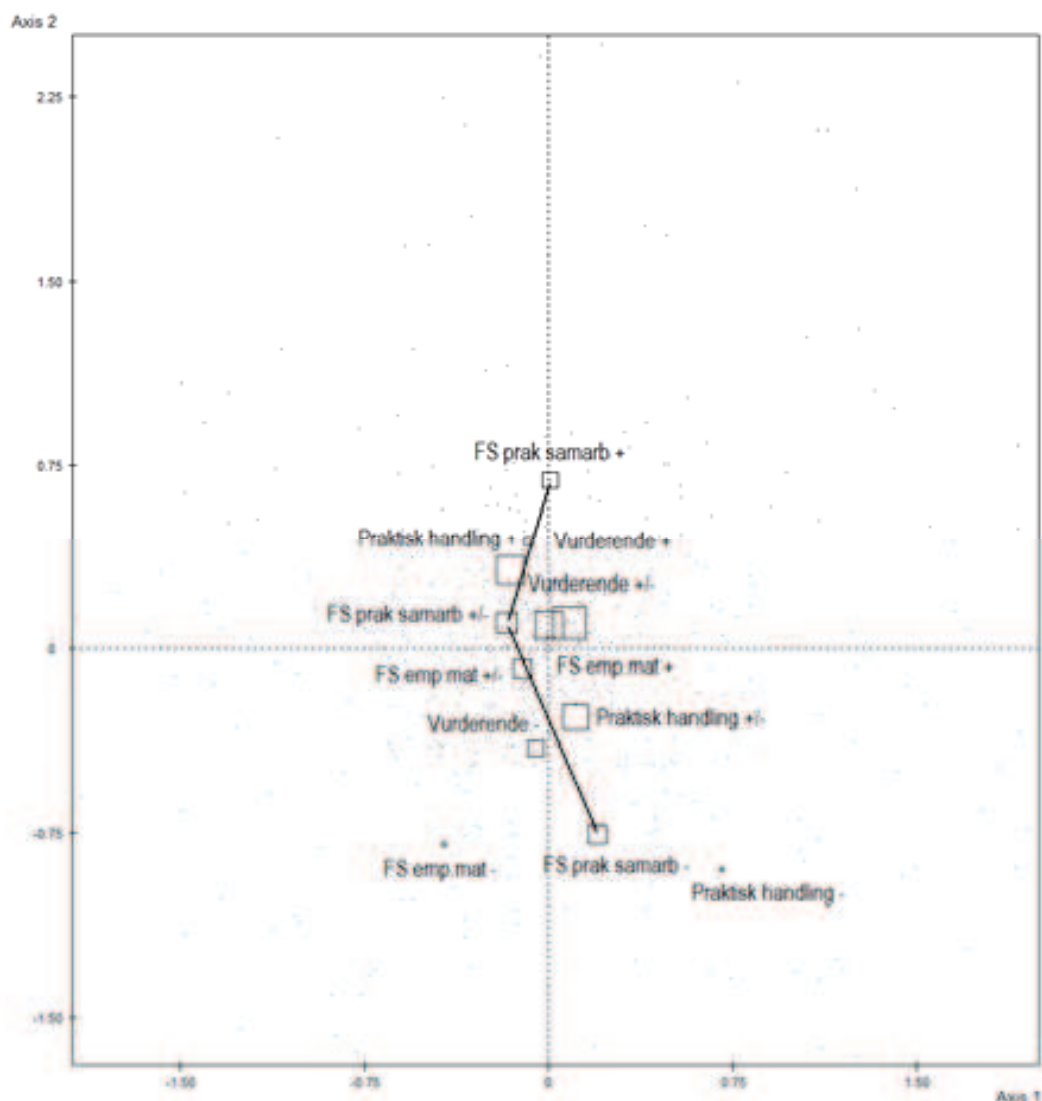
Figur 4: Supplementære variable på 1. akse, mål og formål i sociologisk forskning

De tre første spørgsmål drejer sig om, hvordan sociologiske forskningsspørgsmål fremkommer, de fire følgende om forskningens formål.

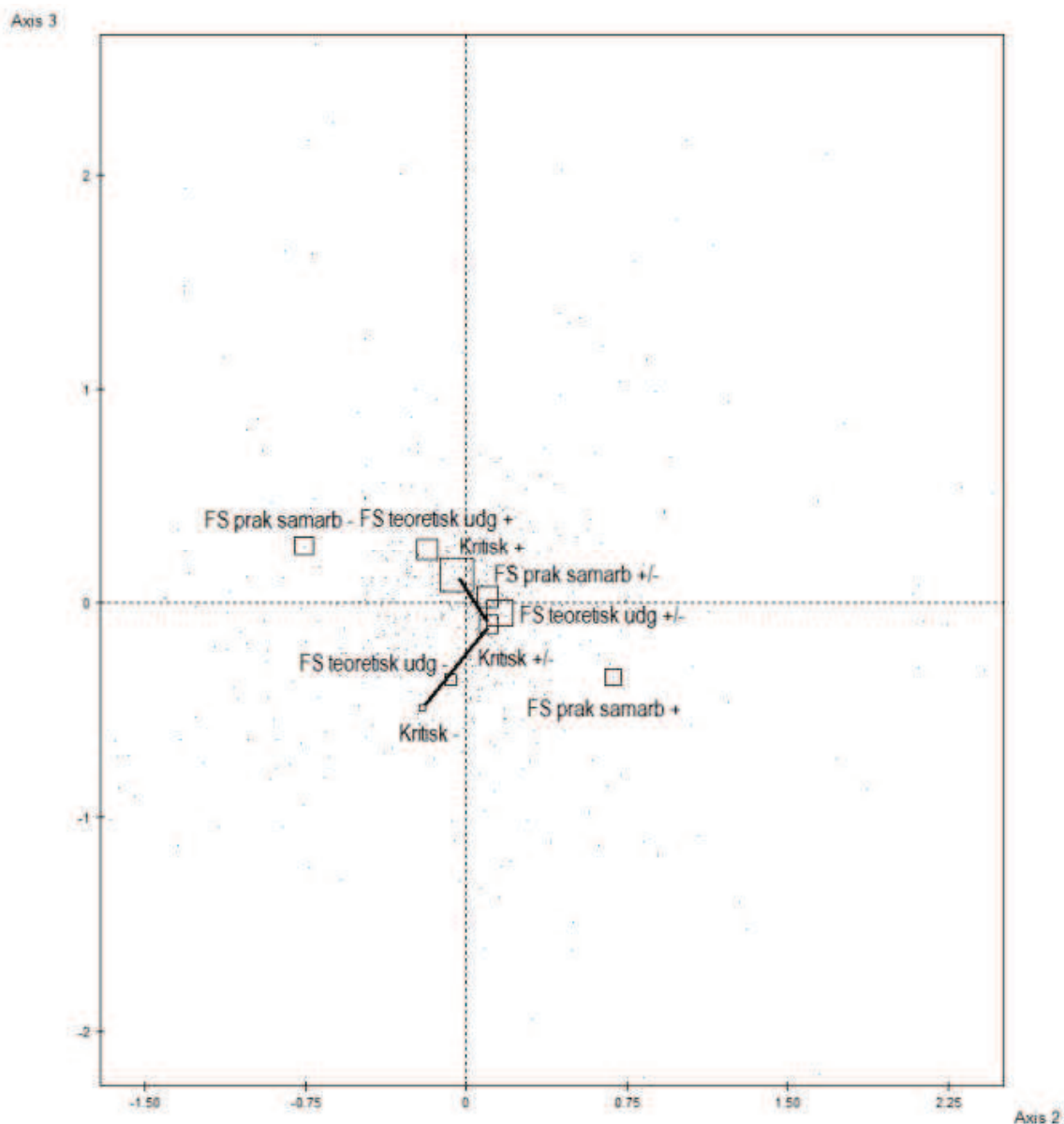
Ser vi på den første akse, finder vi kun mindre forskelle. Der er altså en relativ høj grad af homogenitet mellem forskellige aldersgrupper og mellem sociologiske forskere med meget eller mindre kapitalvolumen. To spørgsmål differentieres dog over den første akse. Det gælder for det første spørgsmålet om inspirationen fra teori, og for det andet i hvor høj grad sociologer finder, at sociologien skal søge efter lovmæssigheder og årsagssammenhænge. Her finder vi, at den mere velhavende del af feltet også associerer en mere teoretisk orientering og fokus på regularitet og kausale relationer. Denne forskel kan naturligvis være en effekt af ændringer i sociologiens epistemologiske struktur, men kan også forstås som en form for akademisk arbejdsdeling, hvor yngre er mere involveret i dataproduktion og analyse, imens de ældre i højere grad påtager sig mere konceptionelle og generaliserende akademiske opgaver (Shinn 1988).

Figur 5: Supplementære variable på 2. akse, mål og formål i sociologisk forskning

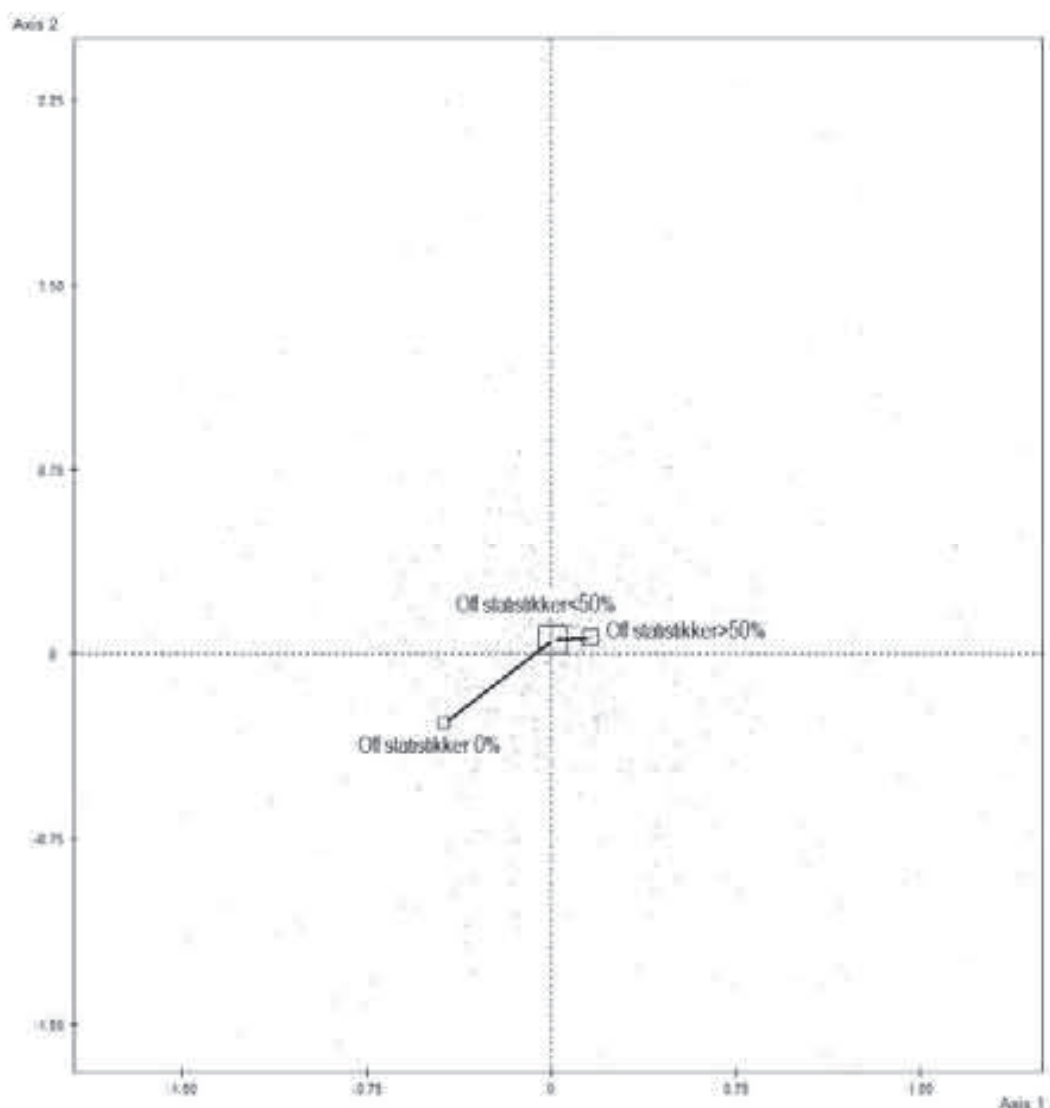
Forskellen på den anden akse følger i vid udstrækning de forskelle, vi fandt tidligere. Således finder vi på den øverste del af akse modaliteter for dispositioner, som indikerer, at forskningen organiseres i samarbejde med ikke-akademiske institutioner og organisationer, og at forskningsspørgsmålene opstår i arbejdet med empirisk materiale. Samtidig finder vi her en række epistemologiske synspunkter, som relaterer sig til det, jeg tidligere kaldte produktion for ikke-producenter. Vi finder således modaliteterne, som peger på vigtigheden af evalueringer og sociologiens forpligtigelser til at bidrage med praktiske løsninger på samfundsmæssige problemer. På den nedre del af akse findes de modsatte modaliteter repræsenteret. Her finder vi forskere, hvis forskningsspørgsmål ikke formuleres i samarbejde med ikke-akademiske interesser, men derimod er mere teoretisk inspirerede, og som ikke mener, det er sociologiens opgave at deltage i eller foretage evalueringer, eller at sociologien skal bidrage til praktiske løsninger af samfundsmæssige problemer.

Figur 6: Supplementære variable på 3. akse, mål og formål i sociologisk forskning

På den tredje akse finder vi forskellen mellem sociologiens insiders og outsiders. En forskel, som også repræsenteres igennem forskellige måder at tage stilling til mål og midler i sociologien. På den nederste del af akse finder vi modaliteter associeret med det, jeg kaldte insider eller den ortodokse del af feltet. Her finder vi en ikke-teoretisk stillingtagen i forhold til inspiration til forskningsspørgsmål, og at forskningsspørgsmål formuleres i samarbejde med ikke-akademiske institutioner og organisationer, det vil sige modaliteter, som peger på, hvad jeg tidligere kaldte produktion for ikke-producenter. Endvidere finder vi her modaliteten, som repræsenterer afvisningen af, at samfundsvidenskaberne bør have en kritisk forpligtigelse. Det er en ualmindelig stillingtagen inden for sociologien, hvor 60 % af forskerne mener, at sociologien bør være en samfundskritisk videnskab, mens kun 6,5 % af de sociologiske forskere er afvisende over for dette synspunkt. På den øverste del af akse finder vi, kort fortalt, den modsatte stillingtagen. Vi finder en form for sociologisk vidensproduktion, som værdsætter samfundskritisk og teo-

Figur 7: Supplementære variable på 1. akse, brugen af empiriske materialer i sociologisk forskning

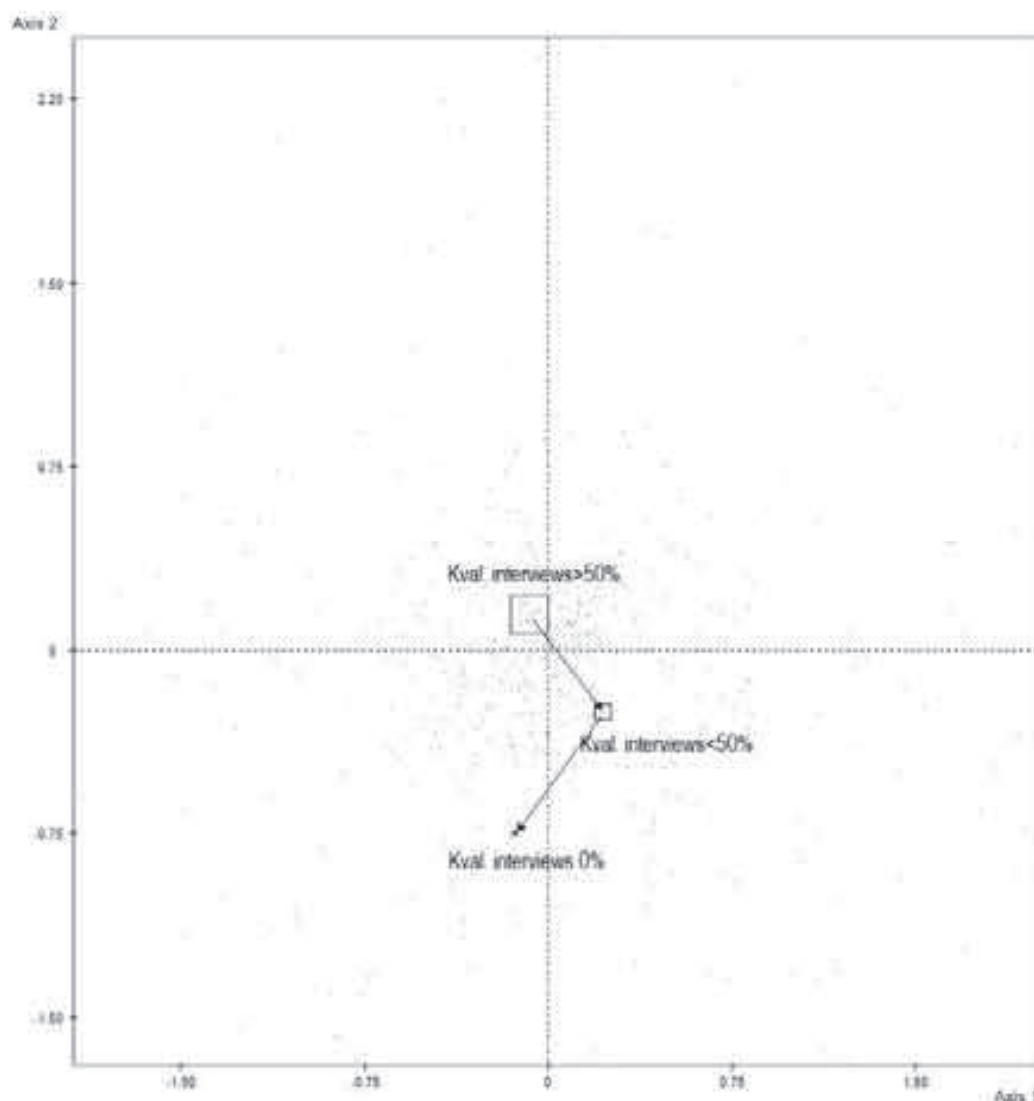
retisk informeret forskning, hvor forskningen ikke formuleres i samarbejde med ikke-akademiske institutioner og interesser.

Brugen af metoder

Valget af metoder og teknikker udgør et væsentligt differentieringsprincip inden for sociologien. Det er ikke udelukkende en diskussion om epistemologi og metodologi, men udgør et væsentligt socialt differentieringsprincip i kampen om at bestemme legitime former for sociologisk vidensproduktion. Jeg har valgt tre variable som supplementære for at vise, hvordan valget af empiriske materialer fordeler sig i rummet af sociologiske positioner. De tre variable er offentlige registerdata, offentlige statistikker og den mest benyttede form for empirisk materiale blandt sociologer, kvalitative interview.

Den første akse er differentieret mellem på den ene side dem, som benytter sig af mange forskellige former for empirisk materiale, der er associeret med polen med megen akademisk kapital, og på den anden side brugen af

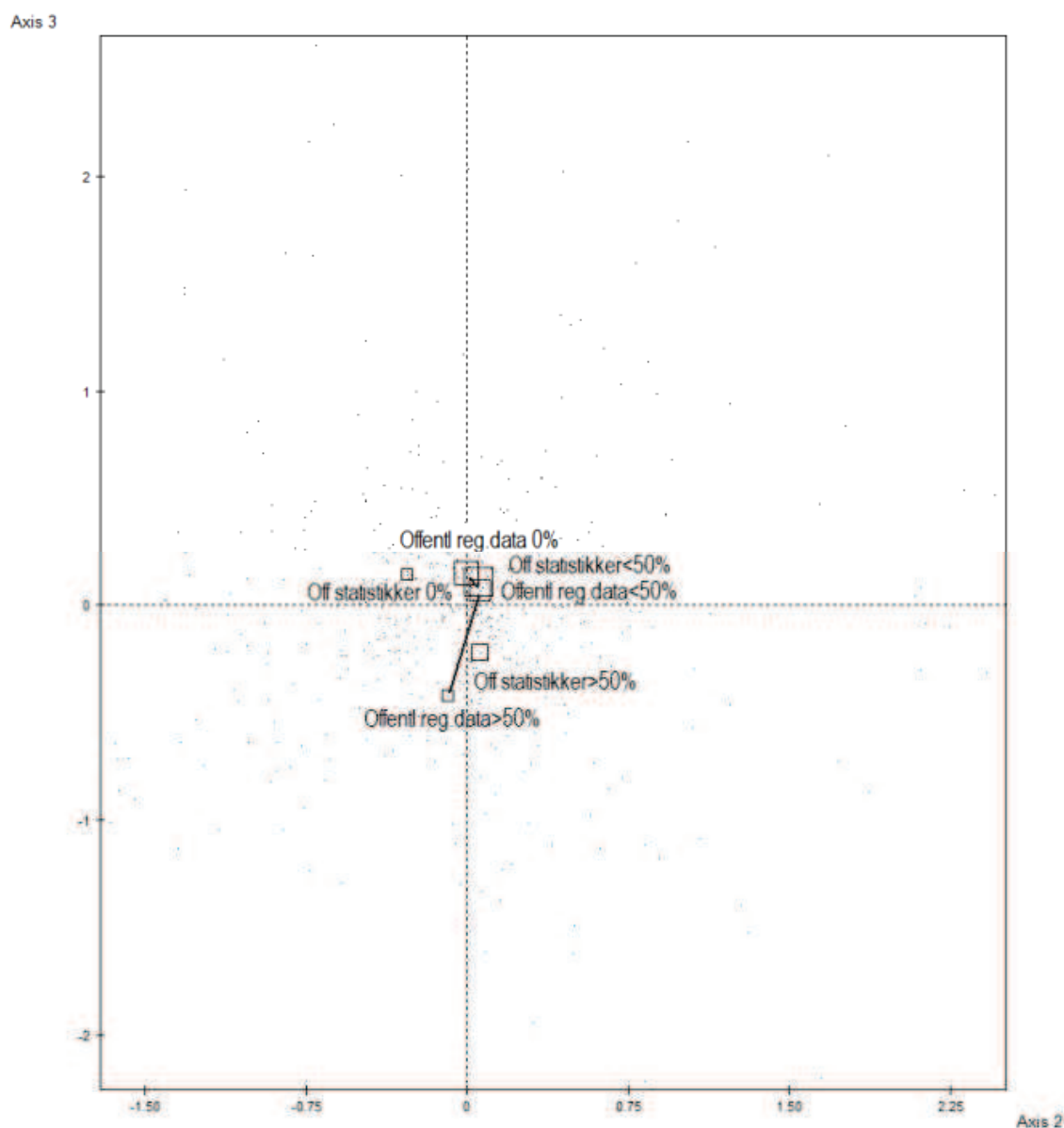
Figur 8: Supplementære variable på 2. akse, brugen af empiriske materialer i sociologisk forskning

færre former for empirisk materiale, som er associeret til polen med mindre akademisk kapital. Samtidig finder vi, at den første akse differentierer mellem brugen og ikke-brugen af kvantitative empiriske materialer, hvor brugen af kvantitative data er associeret til den kapitalstærke pol.

På den anden akse finder vi en forskel mellem at bruge eller ikke at bruge empirisk materiale eller, som vi så tidligere, mellem mere empirisk over for mere teoretisk sociologisk forskning. På den øverste del af den anden akse, som jeg tidligere betegnede som polen for ikke-producenter, finder vi modaliteter, som repræsenterer brugen af forskellige former for empirisk materiale. Derimod finder vi på den nederste del af aksen modaliteter for ikke-brugen af empiriske materialer. Det betyder ikke, at forskere på denne del af aksen ikke benytter empirisk materiale, men at forskere på denne del af aksen primært benytter få specifikke former for empirisk materiale. Brugen af kvalitative in-

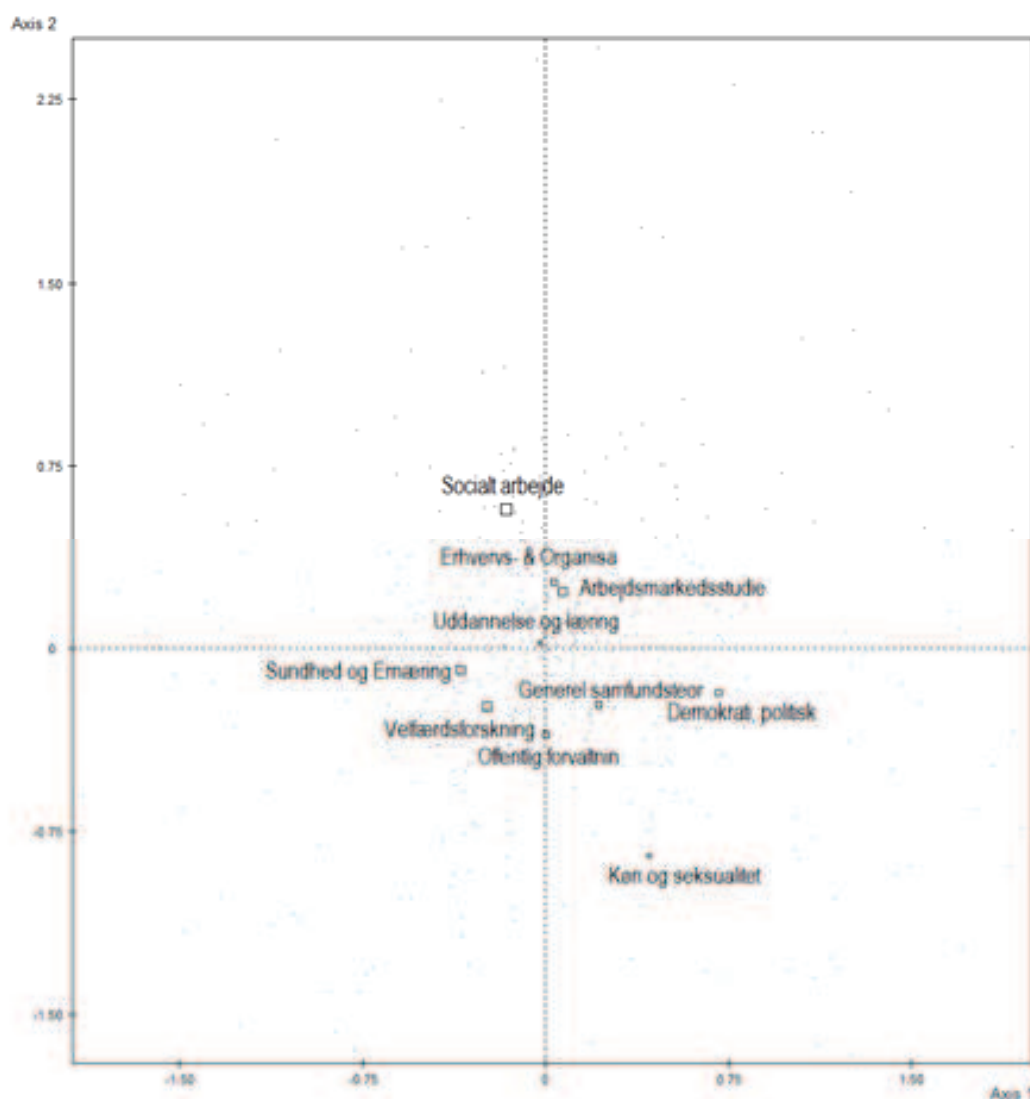
Figur 9: Supplementære variable på 3. akse, brugen af empiriske materialer i sociologisk forskning

terview repræsenterer denne forskel. Denne type af empirisk materiale er den mest benyttede blandt danske sociologer, hvor 70 % angiver, at de benytter kvalitative interview i meget eller al deres forskning, mens kun 5 % aldrig benytter kvalitative interview. Det er med andre ord en meget sjælden egenskab aldrig at benytte kvalitative interview og repræsenterer her en mindre empirisk form for sociologisk forskning. På den måde repræsenterer akseforskellen mellem en mere empirisk over for en mere teoretisk orienteret form for sociologi.

Den tredje akse repræsenterer, i endnu højere grad end den første, forskellen mellem kvalitative og kvantitative empiriske materialer. På den nederste del af akse 1 finder vi således forskere, som ofte benytter offentlige registerdata og offentligt statistisk materiale i al eller meget af forskningen. Insider-polen af feltet for sociologisk forskning kendetegnes således også ved en mere udstrakt brug af kvantitative data. Den øverste del af akse 1 repræsenterer derimod en brug af kombinationer af forskellige former for empirisk materiale. Den udstrakte brug af kvantitative metoder associerer til den etablerede

Figur 10: Supplementære variable på 1. og 2. akse, forskningsområder

del af feltet for sociologisk forskning og relaterer sig til denne pols relationer til to væsentlige institutioner i kampene om akademisk legitimitet. På den ene side en relation, der handler om kamp om anerkendelse i feltet for samfundsvidenskabelig forskning. Her drejer det sig om relationen til den økonomiske videnskab. På den anden side om relationen til det bureaukratiske felt. I begge tilfælde benyttes forskellige former for kvantitative analyser i kampen om anerkendelse og fordelingen af akademiske ressourcer, og i begge tilfælde er den primære modsætning økonomer og den økonomiske videnskab.

Valg af studieobjekt

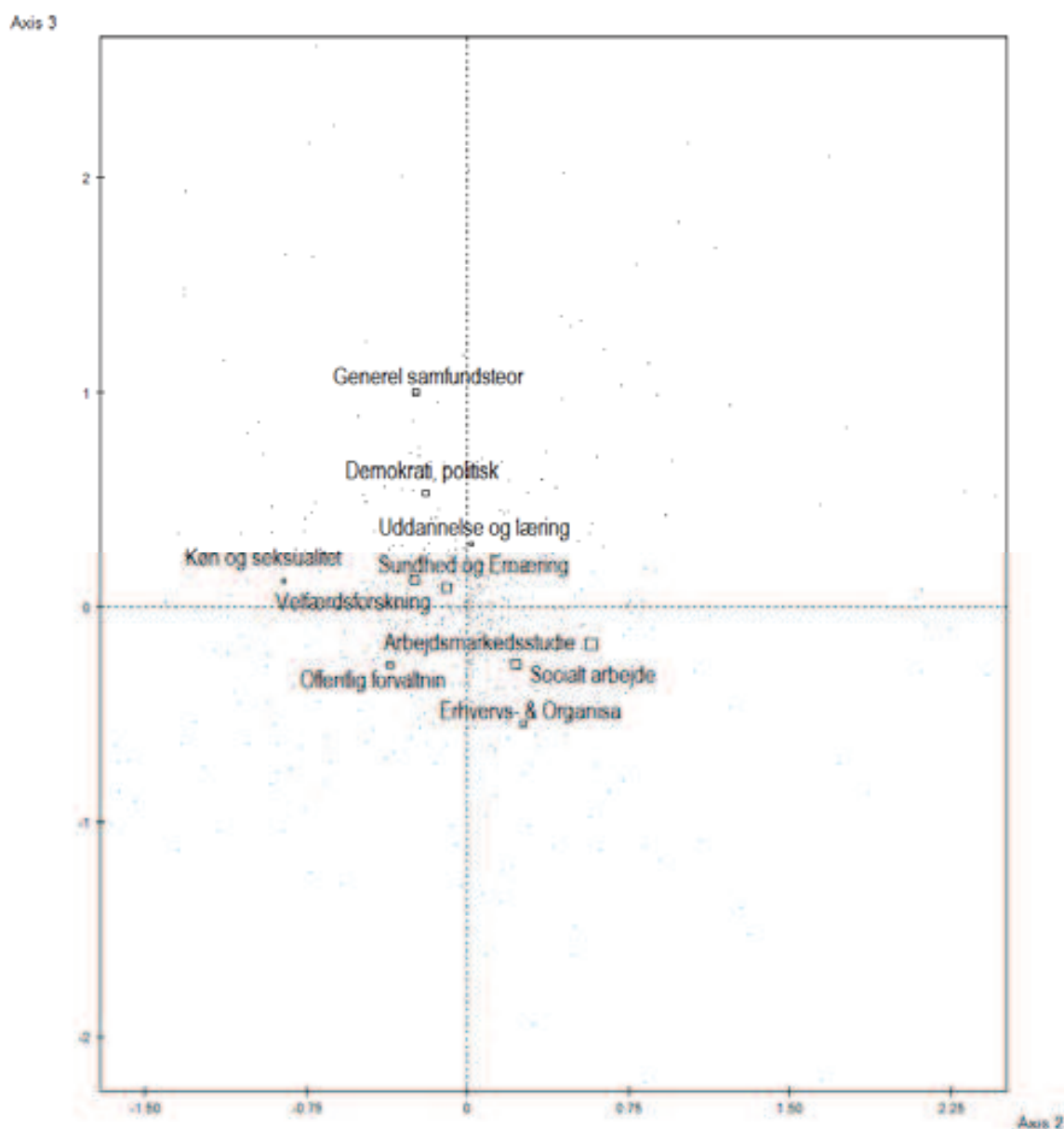
Lige som valg af metoder er også valget af studieobjekt et væsentligt differentieringsprincip i sociologien. I det følgende skal vi se, hvordan forskellige former for sub-sociologier associeres med forskellige dele af feltet for sociologisk forskning og ofte står i antagonistiske forhold til andre sub-sociologier – både i kraft af valget af forskellige videnskabelige genstande, men også i kraft af de forskellige måder at anskue samme genstand på. Således ser vi her, hvordan forskellige studieobjekter er fordelt i rummet og således associeres med andre egenskaber i feltet.⁵

På første akse finder vi, at forskningsområderne er fordelt efter alder og udbredelse i dansk sociologi. På den del af akse, der er associeret med meget akademisk kapital, ligger de forskningsområder, der blev etableret i 1970'erne, og som stadig er i fokus hos nogle ældre sociologer. Her finder vi således modaliteten for køns- og seksualitetsforskning, forskning i demokrati og politiske systemer og generel social teori – alle tre forskningsområder med høj videnskabelig prestige og legitimitet. At generel teori er repræsenteret her styrker endvidere tolkningen af denne akse som en akse, der er differentieret mellem mere teoretisk over for mere empirisk forskning. På den anden del af akse finder vi på den anden side et forskningsområde i vækst inden for samfundsvidenskaberne, nemlig forskning i sundhed og ernæring. Omkring midten af den første akse ser vi en lang række forskningsområder, der alle repræsenterer veletablerede forskningsområder såsom velfærdsstatsforskning, socialt arbejde og arbejdsmarked. Inspicerer man koncentrationsellipserne for disse modaliteter (ikke vist), viser det sig, at de alle er fordelt langs den første akse. De repræsenterer udbredte og veletablerede forskningsområder med både yngre og mere erfarne forskere.

På den anden akse finder vi orienteringen af forskningen. På den øverste del af akse ligger de forskningsområder, der er relateret til forvaltningen af velfærdsstaten og dens sociale problemer, og på den nederste del befinder sig de mere akademisk orienterede forskningsområder. Således finder vi på den øverste del af akse mere anvendelsesorienterede forskningsområder, såsom socialt arbejde, uddannelse og arbejdsmarkedsstudier, men også forskning i ledelse og erhvervsøkonomi. På den nederste del af akse er de mere akademiskorienterede forskningsområder placeret, såsom social teori, videnskabsstudier og køns- og seksualitetsforskning.

Den tredje akse er muligvis den mest interessante i forhold til den symbolske betydning af valget af forskningsområder. Her finder vi andre distinktioner i valget af forskningsområder, end dem vi så på første og anden akse. Forskellene lader sig således dårligt beskrive af klassiske distinktioner, som anvendt forskning over for grundvidenskab, eller gamle over for nye forskningsområder. Aksen repræsenterer derimod vigtige aspekter til tolkningen af aksen som en differentiering mellem ortodokse og heterodokse sociologer og sociologiske forskningsområder. På den øverste del af aksen fandt vi tidligere forskere med uddannelser inden for politologi og humaniora. Her ser vi nu også modaliteterne social teori og uddannelsesforskning associeret med humaniora og studier i politik og demokrati associeret med statskundskab. På den nederste del af aksen finder vi de konsekreerede forskningsområder inden for sociologisk forskning. Forskningsområderne her er alle, med undtagelse

Figur 11: Supplementære variable på 2. og 3. akse, forskningsområder

af videnskabsstudier, veletablerede områder i dansk sociologisk forskning og tæt forbundne til centrale institutioner inden for det bureaukratiske og økonomiske felt og, som vi skal se senere, tæt forbundne til danske sociologers strategier i genopbygningsperioden.

Opsamling på statistisk model

Den statistiske model, jeg præsenterer her, viser således, at feltet for sociologisk forskning i Danmark i vid udstrækning er struktureret i overensstemmelse med principperne for kulturelle produktionsfelter i Bourdieus forstand. Vi finder således forskelle i både mængden og kompositionen af akademisk kapital og i en række homologe strukturer mellem positioner og dispositioner. Modellen viser endvidere, hvordan forskellige sociologiske synspunkter er relateret i en hierarkiseret social struktur. En struktur som viser, hvordan forskellige former for sociologisk stillingtagen ikke kun er udtryk for videnskabelig overbevisning og stil, men samtidig er en del af et akademisk tovtrækkeri om at fastlægge, hvilke former for sociologi der bør tælle som legitime og anerkendte, og som er tæt knyttet til fordelingen af forskellige former for akademisk kapital.

Den statistiske model viser, hvordan vi kan forstå feltet af dansk sociologisk forskning som en struktur, der er differentieret af tre væsentlige principper, i hvilke en række institutionelle forhold og sociologiske praksisformer knyttes sammen. Den første akse differentierer, som nævnt, primært mellem de sociologiske forskeres overordnede kapitalmængde. Aksen repræsenterer således et væsentligt princip, også inden for videnskabelige felter, mellem de, som disponerer over eftertragtede symbolske og materielle goder og de, som ikke gør. Samtidig repræsenterer aksen, som nævnt, forskellen mellem yngre og ældre både agenter, institutioner og på den måde den tid, disse havde deltaget til feltets kampe og kapitalakkumulation.

Modellens anden akse differentieres af forskellige sociologiske orienteringer i forholdet til publikum mellem produktion for producenter over for produktion til ikke-producenter. Den konstitueres således af forskellen mellem forskellige sociologiske produktionsmåder med forskellige tidshorisonter, finansieringskilder, samarbejdsrelationer og ikke mindst legitimeringsformer. Den øverste del af aksen repræsenterer en mere kortsigtet produktionsstrategi, mens den nederste del repræsenterer en langsigtet produktionsstrategi.

Analysens tredje akse repræsenterer dansk sociologis symbolske struktur. Samlet set kan vi forstå den forskel, aksen fremviser, som forskellen mellem de symbolsk dominerede og dominerende. Associeret til den dominerende del af aksen, finder vi modaliteter, der repræsenterer både akademisk og social anerkendelse, som høje ledelsespositioner, tegn på akademisk anerkendelse samt finansiel magt. På den anden del af aksen finder vi en række modsatte modaliteter og især fraværet af institutionaliseret kapital. Det er en forskel, som også indbefatter forskellen mellem en mere kritisk position, både

i forholdet til feltinterne og felteksterne kræfter, over for en mere scientisistisk og anvendelsesorienteret position.

En strukturel historie af dansk sociologi

Men hvordan relaterer denne struktur sig til den historiske proces, hvorigennem dansk sociologi reetableredes som samfundsvidenskabelig disciplin? Som vi kan se det, kendetegnes den dominerende position i dansk sociologi i dag af en række sociale og mentale egenskaber, som vi kort kan betegne som professions- og policyorienterede former for sociologi. Den dominerende position i dansk sociologi er således på den ene side karakteriseret ved tætte relationer til især velfærdsstatslige forskningsområder og institutioner og på den anden side ved en række forestillinger om videnskab, som dominerer det akademiske felt mere generelt. To positioner, som ikke bare adskiller sig fra den dominerede position i feltets nuværende konstituering, men også adskiller sig fra ambitioner, som sociologer tidligere fulgte. Men som vi skal se det i den følgende skitse af dansk sociologis nyere historie, hænger de to dominerende måder at anskue sociologi på tæt sammen med de institutionelle strategier, som dansk sociologi fulgte gennem 1990'erne i arbejdet med at etablere rum for sociologisk forskning på danske universiteter og sektorforskningsinstitutioner.

De to centrale strategier, som danske sociologer fulgte, drejede sig kort fortalt om for det første at etablere relationer til på den ene side centrale dele af velfærdsstatens bureaukrati i bred forstand og for det andet at genetablere sociologi som en "normal" disciplin blandt andre samfundsvidenskabelige discipliner. De to strategier sigtede således på den ene side mod akademisk anerkendelse og på den anden side anerkendelse af sociologien fra især statslige institutioner, eller fra institutioner, som vi med Bourdieu kan forstå som væsentlige i det danske magtfelt (Bourdieu 1996b). De to strategier tog forskellige konkrete udformninger i forholdet til lokale forhold, men fælles var at sociologiske forskere i vid udstrækning benyttede sig af institutionelle forandringer, som prægede både universiteter og sektorforskningsinstitutioner fra midten af 1980'erne og frem i arbejdet med at genetablere sociologiens forskning (Foss Hansen 2000). Eksempelvis udnyttede sociologer den stigende efterspørgsel efter evalueringer, analyser og rapporter fra offentlige institutioner til at skabe en vis uafhængighed af usikre og stadigt svindende offentlige basisbevillinger. Hvordan sociologiske forskere søgte at tilpasse sig lokale forhold, er omdrejningspunktet for de følgende institutionelle historiske fremstillinger af centrale sociologiske forskningsinstitutioner i Danmark og deres forskellige veje. Jeg har udvalgt de fire største sociologiske forskningsmiljøer i Danmark (Det Frie Forskningsråd, Samfund og Erhverv (FSE), 2006:19): Sociologisk Institut på Københavns Universitet, det sociologiske forskningsmiljø på Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi⁶ på RUC, Institut for Sociologi og Socialt Arbejde på Aalborg Universitet og ende-

lig sociologisk forskning på CBS. Disse fire har ikke blot flest sociologer ansat, de repræsenterer også fire forskellige strategier, som danske sociologer fulgte op gennem 1990erne.⁷ Men før jeg vender mig mod disse fire institutioner, er det nødvendigt kort at skitsere dansk sociologis historie fra 1945 og frem til 1990.

Dansk sociologi før 1990⁸

Som i de fleste andre vestlige lande institutionaliseredes sociologi i Danmark i de første årtier efter den anden verdenskrig (Goudsblom & Heilbron 2001, Wagner 2001). I slutningen af 1960erne var der således fire institutioner med sociologisk forskning; to sociologiske institutter på Københavns Universitet; Institut for Organisations- og Arbejdssociologi på Handelshøjskolen i København og SFI. Til trods for, at de fire institutter afskilte sig fra hinanden både i kraft af deres akademiske profil og i deres relationer til både staten, erhvervsliv og andre akademiske discipliner (Andersson & Dabrowski 1996), kan de fælles beskrives som velintegrerede i efterkrigstidens koalition mellem samfundsvidenskab og stat (Wittrock, Wagner & Wollmann 1991). Da studenteroprøret ramte Danmark, gik det særligt hårdt til på de sociologiske institutter på Københavns Universitet, hvor mange studerende tilsluttede sig forskellige former for marxistiske skoler. Konflikterne mellem ældre og yngre blev især uforsonlig på Sociologisk Institut (Falk & Madsen 1996). I 1972 og 1974 åbnedes de to universitetscentre i henholdsvis Roskilde (RUC, nu RU) og Ålborg (AUC, nu AAU). Begge institutioner var designet til at uddanne embedsmænd til den voksende velfærdsstat. Især i Roskilde blev denne relation til staten udfordret af en række yngre sociologer, som ville give både uddannelser og forskningen en samfundskritisk vinkel. Forsøgene på at ændre relationerne mellem sociologisk forskning og staten blev imidlertid mødt med håndfaste, bureaukratiske politiske svar.

På RUC blev universitetsselvstyret sat ud af kraft i slutningen af 1970erne, universitetet blev restruktureret, og den sociologisk orienterede socionomiuddannelse blev lukket i 1983 og erstattet af en uddannelse i erhvervsøkonomi (Hansen 1997). På KU blev de to sociologiske uddannelser først hårdt ramt af adgangs begrænsningerne i 1977, som reducerede optaget fra mellem 80 og 100 til omkring 20 studerende per semester på de to sociologiske institutter (Werner 2001). I 1986 stoppedes optaget af studerende på de sociologiske institutter, og begge gennemgik en lang og opslidende proces frem mod lukning. I 1994 åbnede Sociologisk Institut på KU (Hansson & Nielsen 1996b). Som jeg påpegede med det indledende citat af Peter Gundelach var sociologisk forskning omkring 1990 i en særdeles kritisk situation, som blev håndteret på forskellig måde på forskellige institutioner.

KU: Akademisk sociologi

Det nyåbnede Sociologisk Institut på Københavns Universitet fulgte primært en akademisk orienteret strategi. Man ville, med institutlederen gennem det meste af 1990erne professor Peter Gundelachs ord, styrke "den almene sociologi" (Københavns Universitet 1996). Samtidig hævdede instituttet sin betydning som det eneste rigtige og rene sociologiske institut. Konkret betød det en styrkelse af især sociologisk teori i både undervisningen og blandt de fastansatte forskere. En strategi, som også ses i ansættelsen af Margareta Bertilsson som professor ved instituttets genåbning i 1994 og i slutningen af 1990erne ansættelsen af de to redaktører af den første danske introduktion til social teori (*Klassisk og moderne samfundsteori* fra 1996), Heine Andersen og Lars Bo Kaspersen.

Samtidig med den akademisk orienterede strategi søgte forskere på instituttet at opbygge relationer til forskellige ikke-akademiske interesser og institutioner. På forskningscenteret FAOS opbyggede sociologerne Jørgen Steen Madsen og Jesper Due for eksempel tætte relationer til arbejdsmarkedets parter og statslige institutioner. Relationer, hvorfra de hentede både store grundbevillinger og projekter, men hvis synspunkter og interesser samtidig måtte tages med i betragtning i den daglige forskningspraksis. Her fungerede tilknytningen til Sociologisk Institut som en akademisk legitimeringsinstitution i arbejdet med at skabe relativt frie rammer til at forske i arbejdsmarkedsrelationer i Danmark. På samme måde etablerede forskere på Sociologisk Institut samarbejde med forskere på forskellige sektorforskningsinstitutioner. Et samarbejde hvor sektorforskningsinstitutterne bidrog med adgangen til store mængder empirisk data om sociale problemer samt relationer til væsentlige offentlige institutioner, mens Sociologisk Institut bidrog med akademisk legitimitet (Københavns Universitet 1999).

RUC: Entreprenante sociologer i tværvidenskabelige sammenhænge

På RUC fulgte sociologerne en anden strategi, blandt andet fordi de ikke fungerede på disciplinorienterede institutter, men blandt andre discipliner og i relation til en kritisk og engageret universitetstradition (Hansen 1997). På institut for Samfundsfag og Erhvervsøkonomi voksede andelen af sociologer gennem 1990erne. Væksten blev muliggjort af to institutionelle strategier på instituttet, for det første en uddannelsesstrategi og for det andet en ændring i forskningsfokus, som gav rum for sociologiske forskere og problemstillinger. I forhold til uddannelsesstrategien, blev der i 1994 etableret en overbygningsuddannelse i socialvidenskab, hvorved ønsket om en sociologisk orienteret uddannelse på RUC blev imødekommet. Uddannelsen blev umiddelbart en succes, hvad angik studenterantal, en nødvendig betingelse for udvidelsen af den sociologiske forskerstab.

I løbet af 1990erne voksede en del politologisk orienteret forskning om forandringer i lokale forvaltninger, hvilket åbnede instituttets forsknings-

profil for sociologiske forskere. Her kunne entreprenante sociologer byde ind med studier af den frivillige sektor, udsatte boligområder, ændringer i forhold for arbejdsløse og en række andre klassiske sociologiske, empiriske områder (Institut for Samfund og Erhvervsøkonomi 2003). De entreprenante sociologer udnyttede endvidere den øgede efterspørgsel efter evalueringer og udviklingsprojekter fra forskellige dele af velfærdsstaten, hvor de bidrog med analyser og sparring ofte i forholdet til lokale myndigheder, projekter og institutioner. Således søgte sociologerne på Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi at balancere krav fra en disciplinorienteret neo-institutionel politologi, en kritisk og engageret RUC-tradition samt en række ikke-akademiske krav og legitimeringsprincipper.

AAU: Disciplinorienteret sociologi på en tværdisciplinær institution

Umiddelbart ligner udgangspunktet for sociologien på AAU RUCs, men strategierne og resultaterne, som fulgte, er nogle ganske andre. Også på AAU var der i begyndelsen af 1990'erne ambitioner blandt sociologiske forskere om at etablere en sociologisk uddannelse. AAU havde som RUC været organiseret i en række tværvidenskabelige institutter og uddannelser, og den spæde begyndelse til sociologiuddannelsen var da også en specialiseringslinje på forvaltningsuddannelsen i "sociologisk analyse", som begyndte i 1992 (Tonboe 2002), men i 1997 blev de første studerende optaget på den anden sociologiuddannelse i Danmark. Hvor sociologi – og især uddannelsen – på Københavns Universitet blev konstitueret som sociologisk teori, vægtede man i Aalborg i højere grad den praktiske anvendelse af sociologien (Tonboe 1998).

Etableringen af uddannelsen i sociologi var på mange måder første skridt i en disciplinorientering af den sociologiske forskning på AAU. Uddannelsen i sociologi blev etableret på Institut for Socialt Arbejde og Organisation, som traditionelt havde uddannet socialrådgivere, kandidater i socialt arbejde og havde forsket i socialt arbejde. Fra begyndelsen var der en række konflikter mellem mere disciplinorienterede sociologer og forskere engageret i mere praksisorienteret forskning om socialt arbejde, f.eks. i professor Tore Heglands forskningsgruppe med et socialpolitisk fokus. Med etableringen af forskningsgruppen CASTOR blev en sociologisk forskningsprofil dominerende på instituttet, og sociologi indføjet i instituttets navn. CASTOR fungerede som samlende forum for det sociologiske miljø og dannede rammen for sociologisk forskning, som rakte ud over socialt arbejde (Christensen, Henriksen, & Rasmussen 2008). På trods af denne professionaliseringsstrategi blandt de sociologiske forskere, var socialt arbejde og relationerne til ikke-akademiske institutioner og interesser stadig væsentlige – også for de sociologiske forskere på Institut for Sociologi og Socialt Arbejde. Strategierne på AAU balancerede således en øget disciplinorientering og professionalisering over for relationen til relevante ikke-akademiske publikummer.

CBS: Ledelsessociologi og vækst

De institutionelle strategier blandt sociologer på CBS skiller sig ud af to historiske grunde. For det første fungerede CBS allerede fra midten af 1960'erne som central institution for dansk sociologisk forskning i kraft af Institut for Organisation og Arbejdssociologi, hvor en række sociologer fandt ansættelse gennem 1970'erne. For det andet medførte ændringer i relationerne mellem forskellige samfundsvidenskabelige discipliner og uddannelser, som blev gennemført i 1980'erne, en voldsom vækst i erhvervsøkonomiske studerende (Andersen 2004). Ikke desto mindre finder vi en række fælles træk med de strategier, som vi har set på andre tværvideenskabelige institutioner, hvor sociologien har tilpasset sig andre discipliners områder og problemstillinger. Men samtidig har en af de væsentlige forudsætninger for den ekspansion i også sociologisk forskning været, som vi har set på CBS fra midten af 1980'erne, den kraftige stigning i antallet af studerende. En stigning som primært har været at finde på nye kombinationsuddannelser, hvor erhvervsøkonomi er blevet kombineret med andre discipliner (Borum & Westenholz 1995). Strategien har betydet, at forskere med andre forskningsbaggrunde end erhvervsøkonomi har kunnet finde plads på CBS og præge både forskning og uddannelse. For forskningen har det betydet, at ændringer i CBS' forskningsprofil fra primært at indbefatte de klassiske funktionsorienterede dele af erhvervsøkonomien til også at rumme ledelsesfilosofi, klassiske sociologiske, psykologiske og politologiske problemstillinger. Blandt de sociologiske forskere på CBS er der også sket ændringer i forskningsfokus og centrale problemstillinger. Gennemgående kan man sige, at den sociologiske forskning på CBS havde haft fokus på arbejdsorganisering, men både det analytiske sprog og fokus har ændret sig fra problemstillinger om medarbejderinddragelse og økonomisk demokrati i 1970'erne til ledelse, innovation og entreprenørskab i 1990'erne (Agersnap 1992). På den måde ligner de sociologiske strategier på CBS dem, som entreprenante sociologer har fulgt på RUC ved at relatere deres forskning til problemstillinger, der er genkendelige for et ikke-akademisk publikum – her ledelser i private og i stigende grad også offentlige virksomheder.

Konklusion

Formålet med denne artikel har været at analysere feltet for dansk sociologisk forsknings nuværende konstituering og gennem en historisering at bidrage til at forklare denne struktur. I det følgende vil jeg kort opsummere den statiske model og relatere modsætninger og strukturer til den historiserende analyse. Den statistiske model viste dansk sociologisk forskning, som er differentieret af tre væsentlige forskelsprincipper og viste, hvordan mentale og institutionelle strukturer var organiseret i homologe strukturer. På første og anden akse fandt jeg klassiske differentieringsprincipper i kulturelle produktionsfelter; nemlig forskelle i mængden af akademisk kapital og forskelle i orienteringen af forskningen mellem en produktion for producenter og en

produktion for ikke-producenter. Den tredje akse repræsenterede en struktur, som man mere direkte kunne relatere til dansk sociologisk forsknings nyere historie. Således repræsenterede den tredje akse insidere i dansk sociologisk forskning over for nytilkomne. Her var insiderpolen associeret med en række egenskaber, som knyttede den til to strategier i genetableringen af dansk sociologisk forskning. For det første en professionel disciplinorienteret strategi orienteret mod genetableringen af sociologien som en disciplin blandt andre og for det andet en strategi orienteret mod at genetablere tætte relationer med ikke-akademiske institutioner og interesser – primært forskellige dele af den danske velfærdsstat. Man kan sige, at de strategier, som her blev repræsenteret, i vid udstrækning byggede på anerkendelsen af de forefundne strukturer og principper for hierarkisering i det danske magtfelt og det akademiske felt. Således byggede de disciplinorienterede strategier på AAU og KU på en anerkendelse og udnyttelse af centrale principper for differentiering og hierarkisering i det akademiske felt. På RUC og CBS fulgte sociologiske forskere mere entreprenante strategier, hvor de søgte at tilegne sig akademisk kapital ved at etablere relationer til ikke-akademiske interesser.

Vender vi tilbage til Lenoirs arbejdsdefinition af videnskabelige discipliner, synes det således som om de interne differentieringer i dansk sociologisk forskning i vid udstrækning relaterer sig til en række ikke-akademiske og ikke-sociologiske kampe, institutioner og principper. Man kan med andre ord sige, at dansk sociologisk forskning som felt er karakteriseret ved stor heterogenitet og liden autonomi. Mange meget væsentlige forhold med betydning for den sociologiske forskning, både hvad angår problemer, metoder og institutionelle forhold, bestemmes således ikke af sociologiske forskere, men påvirkes af sociologiens relationer til og kampe i andre samfundsvidenskabelige fag og statslige institutioner.

At sociologien er en relativ heteronom videnskab er for så vidt ikke nogen nyhed, og det interessante spørgsmål er da også mere graden af autonomi og de måder, hvormed autonomien forvaltes af sociologiske forskere. Her byder det feltanalytiske perspektiv sig til med væsentlige indsigter, da det netop betoner den relative autonomi for felter. I forholdet til den sociologiske forskning er der således en lang række yderst væsentlige beslutninger og processer, hvor sociologiske forskere træffer afgørelserne. Det er lige fra bedømmelser af afhandlinger, artikler og forskningsansøgninger, sammensætningen af pensum og undervisningen af studerende på alle niveauer til ansættelser. I alle disse forhold har sociologiske forskere relativ stor indflydelse og kan således påvirke, hvordan den sociologiske forskning skal organiseres og praktiseres i fremtiden. Det er således væsentligt at overveje og diskutere både i de enkelte faglige miljøer, men også i en national sociologisk sammenhæng hvilke kvalitetskriterier, som skal anerkendes og honoreres inden for dansk sociologi. Det er med andre ord væsentligt, at sociologer forholder sig til, hvad og for hvem der produceres sociologisk viden. Det er ikke nødven-

digt blindt at overtage alle metoder og teorier fra dominerende discipliner i akademiske felter som økonomi eller medicin eller problemstillinger fra statslige institutioner. Som jeg har skitseret i den historiserende del af artiklen har sociologiske forskere benyttet sig af en række forskellige ændringer af institutionelle forhold til at styrke sociologisk forskning. Sociologiske forskere kan på lignende måde søge at benytte institutionelle forandringer til at styrke den sociologiske forskning og ikke mindst de institutioner, hvor indenfor de legitime uenigheder i sociologien kan diskuteres.

Noter

1. For en udvidet redegørelse for metoder, empiriske materialer og analysestrategier, se Kropp (2011).
2. Jeg har således inkluderet forskere ansat ved de to sociologiske institutter (KU og AAU), forskere som er medlem af Dansk Sociologforening eller anden sociologisk forening (f.eks. ISA, ESA, ASA) samt forskere, som betegner deres forskning som sociologisk (Kropp 2011).
3. I forholdet til nedarvet kapital finder vi også, at sociologer med relativ høj kapital har forældre med relativ lav uddannelse, hvorimod sociologer med lav feltkapital har relativt højt uddannede forældre. Her skal man huske på, at akserne også repræsenterer biologisk alder. Sociologerne med mest akademisk kapital tilhører således den første generation, som blev uddannet på masseuniversitetet, hvorimod sociologerne med lav akademisk kapital er børn og børnebørn af denne generation. Forskellen repræsenterer således i vid udstrækning en stigning i befolkningens generelle uddannelsesniveau over de seneste 30-40 år.
4. Jeg benytter her supplerende variable, som beskrevet i Le Roux & Rouanet (2004) og Le Roux & Rouanet (2010). For alle supplementære variable, som her rapporteres, er det således en forskel større end 0,5 i forholdet til den pågældende akse.
5. Den variabel, jeg her benytter som supplementær variabel, er konstrueret ud fra et åbent spørgsmål i spørgeskemaundersøgelsen. Her blev forskerne bedt om at angive deres forskningsområde. Disse svar blev senere kodet til en række kategorier, som her benyttes.
6. I 2008 blev institutstrukturen på RUC ændret. Den forskning, jeg her beskriver, er i dag primært tilknyttet Institut for Samfund og Globalisering, men en del af de sociologiske forskere har flyttet institut.
7. Man finder også sociologisk forskning på andre institutter (Det Frie Forskningsråd, Samfund og Erhverv (FSE), 2006). Således kunne man på RUC have analyseret det daværende Institut for Psykologi og Uddannelsesforskning, på AAU Institut for Læring og på CBS Institut for Ledelse, Politik og Filosofi (LPF). Den sociologiske forskning på disse steder kan dog i vid udstrækning forstås i overensstemmelse med de strategier, jeg fremhæver på de fire valgte institutioner.
8. For en mere udførlig historisk fremstilling, se Bollerup et al. (1997), Hansson & Nielsen (1996a), Kropp (2011).

Litteratur

- Agersnap, Torben 1992: "Den menneskelige faktors indtog", i Ole Lange (red.): *Kampen for en højere læreanstalt*. København: Handelshøjskolens Forlag, p. 88-100.
- Albert, Mathieu 2003: "Universities and the market economy: The differential impact on knowledge production in sociology and economics". *Higher Education*, 45(2):147-82.
- Andersen, Heine 2004: "Samfundsvidenskaber i vidensamfundet – muligheder og trusler". *GRUS* 25(72):7-28.

- Andersson, Bjarne & Anderzej Dabrowski 1996: "Sociologiens akademiske, administrative og kommercielle felter 1950-1970", i Finn Hansson & Kurt Aagaard Nielsen (red.): *Dansk Sociologis Historie. Et politiseret fag gennem brud og kontinuitet*. København: Forlaget Sociologi, p. 123-204.
- Bollerup, Rasmus et al. 1997: *Fyrtaarnenes tid: en magtanalytisk undersøgelse af forholdene omkring lukningen af Sociologisk Institut på Københavns Universitet*. Roskilde: Roskilde Universitetscenter.
- Borum, Finn & Ann Westenholz 1995: "The Incorporation of Multiple Institutional Models", i W. Richard Scott & Søren Christensen (Eds.): *The Institutional Construction of Organizations*. London: Sage Publications.
- Bourdieu, Pierre 1975: "The specificity of the scientific field and the social conditions of the progress of reason". *Social Science Information*, 14(6):19-47.
- Bourdieu, Pierre 1996a: *The Rules of Art*. Cambridge: Polity Press.
- Bourdieu, Pierre 1996b: *The State Nobility – Elite Schools in the Field of Power*. Stanford, California: Stanford University Press.
- Bourdieu, Pierre 1998: *Vom Gebrauch der Wissenschaft: für eine klinische Soziologie des wissenschaftlichen Feldes*. Konstanz: UVK Universitätsverlag Konstanz.
- Christensen, Ann-Dorte; Lars Skov Henriksen, & Palle Rasmussen 2008: "Sociologi på Aalborg Universitet", i Lars Skov Henriksen, Michael Hviid Jakobsen & Annick Prieur: *Sociologiens rum – Festskrift for Jens Tonboe*, p. 15-40.
- Danmarks Statistik 2013: <http://www.statistikbanken.dk/>. Hentet fra: (<http://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1920>).
- Dansk Center for Forskningsanalyse & Danmarks Statistik 1997: *Forskning og Udviklingsarbejde i den offentlige sektor – Forskningsstatistik 1997*. Dansk Center for Forskningsanalyse og Danmarks Statistik.
- Falk, Jørn & Allan Madsen 1996: "Oligarker og rebeller samt kampen om de symbolske kapitaler", i Finn Hansson & Kurt Aagaard Nielsen (red.): *Dansk Sociologis Historie. Et politiseret fag gennem brud og kontinuitet*. København: Forlaget Sociologi, p. 233-304.
- Foss Hansen, Hanne 2000: "Dynamisk inert: Universitetssektoren gennem 35 år", i Marianne Antonsen & Torben Beck Jørgensen (red.): *Forandring i teori og praksis – skiftende billeder fra den offentlige sektor*. København: Jurist- og økonomforbundets Forlag, p. 275-312.
- Goudsblom, J. & J. Heilbron 2001: "Sociology, History of", i Neil J. Smelser & Paul B. Baltes (Eds.): *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*. Oxford: Pergamon. Hentet fra (http://www.sciencedirect.com/science/article/B7MRM-4MT09VJ-3FD/2/abcd3684d67c386315ab1fc1aa009293_), p. 14574-80.
- Guetzkow, Joshua; Michele Lamont, & Grégoire Mallard 2004: "What is Originality in the Humanities and the Social Sciences?". *American Sociological Review*, 69(2):190-212.
- Gundelach, Peter 1997: "Danish Sociology: The Need for a New Beginning", i Margareta Bertilsson (Ed.): *From a Doll's House to the Welfare State: Reflections on Nordic Sociology: proceedings of the ISA Regional Conference for Northern Europe, Copenhagen, Denmark, June 12-13, 1997, ISA regional conferences*. Montreal: International Sociological Association, p. 57-62.
- Hansen, Else 1997: *En koral i tidens strøm – RUC 1972-97*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.
- Hansson, Finn & Kurt Aagaard Nielsen (red.) 1996a: *Dansk Sociologis Historie. Et politiseret fag gennem brud og kontinuitet*. København: Forlaget Sociologi.

- Hansson, Finn & Kurt Aagaard Nielsen 1996b: "Vejen til nedlukning af de sociologiske institutter", i Finn Hansson & Kurt Aagaard Nielsen (red.): *Dansk Sociologis Historie. Et politiseret fag gennem brud og kontinuitet*. København: Forlaget Sociologi, p. 305-17.
- Institut for Samfund og Erhvervsøkonomi 2003: *Årsberetning 2003*. Roskilde: Roskilde Universitet.
- Kropp, Kristoffer 2009: "Registrantanalyse", i Jens Arnholtz Hansen, Ole Hammerslev, & Ida Willig (red.): *Refleksiv sociologi i praksis*. København: Hans Reitzels Forlag, p. 173-89.
- Kropp, Kristoffer 2011: "Sociologisk forskning i Danmark i historisk perspektiv – en feltanalytisk skitse af struktur og genese". København: Det Samfundsvidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet.
- Københavns Universitet 1996: *Årbog 1995*. København: Københavns Universitet.
- Københavns Universitet 1999: *Årbog 1998*. København: Københavns Universitet.
- Lamont, Michele 2009: *How Professors Think*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Lenoir, Timothy 1997: *Instituting Science*. Stanford: Stanford University Press.
- Le Roux, Brigitte & Henry Rouanet 2004: *Geometric Data Analysis – From Correspondence Analysis to Structured Data Analysis*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Le Roux, Brigitte & Henry Rouanet 2010: *Multiple Correspondence Analysis*. Sage Publications.
- Det Frie Forskningsråd, Samfund og Erhverv (FSE) 2006: *Dansk Sociologis Muligheder*. København: Det Frie Forskningsråd, Samfund og Erhverv (FSE).
- Tonboe, Jens Christian 1998: "Introduction. Aim and aspirations of the Sociology Program of Aalborg University". *Dansk Sociologi*, 9, Special issue, 1998:9-14.
- Tonboe, Jens Christian 2002: "Baggrund og bevæggrunde for sociologi på Aalborg Universitet". *Sociologisk Tidende*, 2002:3-8.
- Wacquant, Loïc J. D. 1996: "Foreword", i Pierre Bourdieu (Ed.): *The State Nobility – Elite Schools in the Field of Power*. Stanford, California: Stanford University Press, p. xi-xxii.
- Wagner, Peter 2001: *A History and Theory of the Social Sciences*. London: SAGE Publications.
- Werner, Tobias 2001: "Statistiske oversigter", i Ditlev Tamm & Ejvind Slottved (red.): *Københavns Universitet 1479-1979. Det rets- og statsvidenskabelige Fakultet 2. del*. København: Københavns Universitet, p. 349-409.
- Wittrock, B.; P. Wagner, & H. Wollmann 1991: "Social science and the modern state: policy, knowledge and political institutions in Western Europe and the United States", i *Social sciences and modern states, national experiences and theoretical crossroads*. Cambridge: Cambridge University Press, p. 28-85.

Bilag 1. Frekvenser og koordinater på supplementære variable

Variable og variabelkategorier	Frekvens		Koordinater		
	n	%	1. akse	2. akse	3. akse
Inspiration til forskningsspørgsmål					
Forskningsspørgsmål: teoretisk udgangspunkt					
FS teoretisk udg +	54	0,36	0,26	-0,18	0,25
FS teoretisk udg +/-	72	0,47	-0,06	0,16	-0,05
FS teoretisk udg -	26	0,17	-0,36	-0,07	-0,36
Forskningsspørgsmål: fra empirisk materiale					
FS emp.mat +	94	0,62	0,09	0,10	-0,16
FS emp.mat +/-	51	0,34	-0,10	-0,08	0,26
FS emp.mat -	5	0,03	-0,43	-0,80	0,27
Missing category	2	0,01	-0,43	-0,77	-0,03
Forskningsspørgsmål: i samarbejde med interessenter					
FS prak samarb +	43	0,28	0,01	0,69	-0,35
FS prak samarb +/-	59	0,39	-0,17	0,10	0,02
FS prak samarb -	48	0,32	0,20	-0,76	0,26
Missing category	2	0,01	-0,08	0,35	0,60
Mål og formål med sociologisk forskning					
Formål: lovmæssigheder og årsagssammenhænge					
Nomotetisk+	35	0,23	0,19	0,10	-0,06
Nomotetisk+/-	83	0,55	0,07	0,00	-0,06
Nomotetisk -	32	0,21	-0,36	-0,10	0,18
Missing category	2	0,01	-0,32	-0,14	0,46
Formål: forbedre grundlag for praktisk handlen					
Praktisk handling +	77	0,51	-0,15	0,32	-0,13
Praktisk handling +/-	69	0,45	0,11	-0,28	0,19
Praktisk handling -	6	0,04	0,71	-0,90	-0,55
Formål: vurdering					
Vurderende +	20	0,13	-0,08	0,44	-0,06
Vurderende +/-	81	0,53	0,00	0,09	0,10
Vurderende -	45	0,30	-0,05	-0,41	-0,06
Missing category	6	0,04	0,64	0,33	-0,66

Variable og variabelkategorier	Frekvens		Koordinater		
	n	%	1. akse	2. akse	3. akse
Formål: samfundskritiske analyser					
Kritisk +	91	0,60	0,05	-0,04	0,13
Kritisk +/-	49	0,32	-0,11	0,11	-0,10
Kritisk -	10	0,07	-0,10	-0,20	-0,49
Missing category	2	0,01	0,84	0,26	-0,78
Empirisk materiale					
Offentlige registerdata					
Offentl reg.data>50%	24	0,16	0,11	-0,09	-0,42
Offentl reg.data<50%	59	0,39	0,06	0,06	0,06
Offentl reg.data 0%	65	0,43	-0,17	0,00	0,14
Missing category	4	0,03	1,24	-0,38	-0,70
Officielle statistikker					
Off statistikker>50%	41	0,27	0,16	0,06	-0,22
Off statistikker<50%	83	0,55	0,01	0,05	0,10
Off statistikker 0%	25	0,16	-0,43	-0,28	0,14
Missing category	3	0,02	1,25	-0,07	-1,02
Kvalitative interview					
Kval. interviews >50%	106	0,70	-0,07	0,14	-0,08
Kval. interviews<50%	39	0,26	0,22	-0,26	0,13
Kval. interviews 0%	7	0,05	-0,13	-0,75	0,41
Område					
Erhvervs- & Organisation	12	0,08	0,04	0,27	-0,55
Offentlig forvaltning	9	0,06	0,00	-0,36	-0,28
Demokrati, politisk	9	0,06	0,71	-0,19	0,53
Velfærdsforskning	19	0,13	-0,24	-0,24	0,12
Sundhed og Ernæring	17	0,11	-0,35	-0,09	0,09
Socialt arbejde, min	27	0,18	-0,16	0,58	-0,18
Arbejdsmarkedsstudie	21	0,14	0,07	0,23	-0,27
Køn og seksualitet	6	0,04	0,43	-0,85	0,12
Ungdomssociologi	0	0,00	0,00	0,00	0,00
Uddannelse og læring	7	0,05	-0,02	0,02	0,29
Videnskab og teknologi	11	0,07	0,00	-0,33	-0,22
Generel samfundsteori	10	0,07	0,22	-0,24	1,00
99.0	4	0,03	0,40	-0,37	0,21